

ความเคลื่อนไหวทางสังคมรายไตรมาส

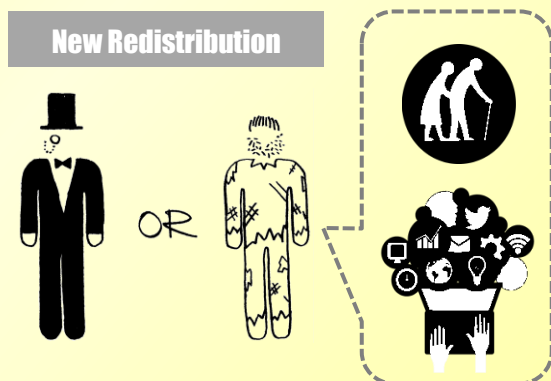
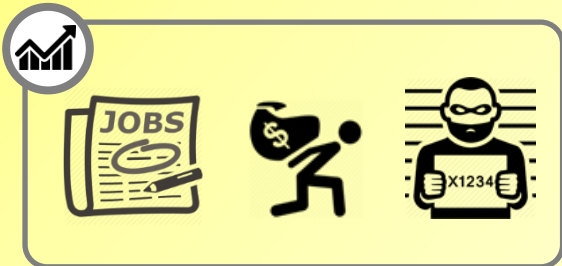
- การจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.9 ลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 3
- หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ขยายตัวร้อยละ 9.4 เร่งตัวขึ้นจากไตรมาสก่อน
- การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลง แต่ยังคงเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และควรให้ความสำคัญกับโรคไม่ติดต่อที่สามารถป้องกันได้
- ไตรมาสสี่การเกิดอุบัติเหตุทางบกลดลง แต่ภาพรวมทั้งปีการเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น การดำเนินมาตรการอย่างเข้มข้นทำให้ลดการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2562 ซึ่งต้องนำมาสรุปเป็นบทเรียนและต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยเฉพาะการลดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตเด็กและเยาวชนจากการขับซิ่งรถจักรยานยนต์เพื่อรักษาชีวิตทรัพยากรมนุษย์ในสังคมยุคเด็กเกิดน้อย-สูงวัยเพิ่ม

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

- รายงานดัชนีทุนมนุษย์ปี 2018 ของธนาคารโลก สะท้อนว่าเด็กไทยจะมีผลผลิตการทำงานจนถึงอายุ 60 ปี เพียงร้อยละ 60 ของศักยภาพที่ควรจะมี จึงต้องเร่งยกระดับคุณภาพการศึกษา และลดปัจจัยเสี่ยงเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อและอุบัติเหตุเพื่อเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยในประชากรวัยผู้ใหญ่
- การแก้ไขปัญหาหลัพิษฝุ่นควรดำเนินการให้เกิดความยั่งยืน โดยภาครัฐต้องมุ่งมั่นในการแก้ปัญหอย่างต่อเนื่องและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ขณะที่ทุกคนในสังคมต้องตระหนักรู้ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ร่วมลดการสร้างปริมาณฝุ่นละอองในทุกวิถีทาง

บทความ เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย”

การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมยังเป็นประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทย โดยปัญหาความเหลื่อมล้ำยังอยู่ระดับสูง ที่ผ่านมามีการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เริ่มจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สิน และขยายโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งเงินทุน แต่ยังพบช่องว่างที่ต้องเร่งแก้ไขทั้งเรื่องการบูรณาการข้อมูลยากจนเพื่อช่วยเหลือได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ปรับปรุงกฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม ใช้นโยบายการคลังเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งเพิ่มมาตรการยกระดับรายได้กลุ่ม 40% ที่มีรายได้น้อยที่สุด

ความเคลื่อนไหวทางสังคมรายไตรมาส

การจ้างงานขยายตัวดีทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร อัตราการว่างงานลดลง รายได้และผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2561

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)								การเปลี่ยนแปลง (%YOY)							
	2560				2561				2560				2561			
	ทั้งปี	Q3	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี	Q3	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4
กำลังแรงงานรวม	38.1	38.2	37.7	38.4	38.1	38.5	38.7	38.4	-0.4	-1.3	-0.4	0.9	-0.2	0.6	1.5	1.7
1. ผู้มีงานทำ	37.5	37.6	37.2	37.9	37.4	37.9	38.3	37.9	-0.6	-1.6	-0.6	1.1	-0.2	0.9	1.7	1.9
(การทำงานต่ำระดับ)*	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	10.3	24.9	7.8	-3.6	0.0	-19.3	17.5	-9.1
1.1 ภาคเกษตร	11.8	12.6	11.9	12.2	11.7	12.0	12.8	12.2	0.3	-1.2	-2.0	3.3	6.0	3.0	1.9	2.4
1.2 นอกภาคเกษตร	25.7	25.1	25.3	25.7	25.7	25.9	25.5	25.7	-1.0	-1.8	0.1	0.1	-2.8	0.0	1.6	1.7
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.1	6.0	6.0	6.3	6.3	6.3	6.2	6.3	-2.9	-4.0	-1.8	2.5	0.0	2.6	2.8	4.6
- ก่อสร้าง	2.2	2.0	2.0	2.1	2.1	2.2	2.1	2.1	-8.2	-6.8	-4.3	-2.2	-11.8	-2.7	2.6	5.0
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.2	6.2	6.3	6.3	6.3	6.2	6.3	-0.2	-2.6	0.0	-0.7	-2.8	-2.2	0.9	1.5
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.8	2.7	2.9	2.8	2.8	2.8	2.8	2.9	1.8	-1.0	6.8	1.8	-1.3	5.7	3.0	0.0
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3	1.2	1.3	1.3	2.8	3.0	4.0	2.2	-3.2	-0.4	10.7	2.6
- การศึกษา	1.2	1.1	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1	0.0	1.0	-2.1	-1.7	-5.1	0.4	1.9	-3.9
- อื่นๆ	5.9	5.9	5.8	5.8	5.8	5.9	5.8	5.8	0.5	1.4	0.1	-1.6	-2.3	-1.9	-1.6	-0.6
2. จำนวนผู้ว่างงาน**	0.5	0.5	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	19.4	24.8	15.1	-10.3	2.2	-11.6	-17.5	-14.9
อัตราการว่างงาน (%)	1.2	1.2	1.1	1.1	1.2	1.1	1.0	0.9								
3. แรงงานรอฤดูกาล	0.2	0.1	0.1	0.2	0.3	0.2	0.1	0.1	-2.8	19.3	5.4	-13.7	0.2	-29.4	-25.5	-8.3
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	0.5	0.2	0.3	0.4	0.8	0.5	0.1	0.3								
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	46.0	46.8	46.6	46.1	44.7	46.4	46.5	46.7	-1.3	-0.5	-4.8	0.2	1.4	-0.2	-0.6	0.4
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (ทุกสถานภาพ)	43.1	44.0	43.5	43.0	42.0	43.2	43.3	43.5	-0.2	-0.2	-1.0	-0.2	0.6	-0.2	-1.5	0.1
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.***	0.7	0.3	0.7	0.5	0.8	0.6	0.4	0.4	4.4	-1.3	38.4	-22.5	-21.4	-21.6	13.6	-42.8
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	12.4	-5.3	3.8	-29.1	-25.7	-34.4	15.1	-55.3
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.6	0.3	0.6	0.5	0.7	0.6	0.3	0.3	3.4	-0.7	43.8	-21.6	-20.7	-20.1	13.3	-41.4
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม.***	6.3	5.3	5.5	6.4	7.8	6.0	6.1	5.6	-2.7	-3.6	0.2	1.1	-7.5	-0.3	16.2	1.3
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	10.3	24.9	7.8	-3.6	0.0	-19.3	17.5	-9.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	6.0	5.0	5.3	6.1	7.4	5.7	5.8	5.4	-3.3	-4.7	-0.2	1.3	-7.8	0.8	16.2	1.8
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	26.9	27.9	27.4	27.1	25.5	27.5	27.6	27.8	0.1	-1.0	-0.5	0.7	1.8	1.0	-1.1	1.4
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	7.7	8.0	7.7	7.4	7.1	7.5	7.6	7.4	-3.6	-6.0	-6.2	-4.3	-4.5	-4.4	-4.7	-3.4
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง	0.3	0.1	0.2	0.2	0.4	0.2	0.1	0.1	1.3	8.9	4.9	-18.3	-7.7	-30.6	-10.5	-25.2
อัตราการว่างงานแฝง (%)	0.7	0.3	0.5	0.6	1.1	0.6	0.3	0.4								

หมายเหตุ: * ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)
** ผู้ว่างงาน หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำตัวหางาน สมัครงานหรือรอการบรรจุงาน และผู้ที่ไม่ได้หางานทำแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์
ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล อัตราการว่างงานแฝง = ผู้ว่างงานแฝง/กำลังแรงงาน
*** นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ไตรมาสสี่ปี 2561 การจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร

ไตรมาสสี่ปี 2561 ผู้มีงานทำมีจำนวน 37.91 ล้านคน จากกำลังแรงงาน 38.38 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราการมีงานทำที่ร้อยละ 98.77 ผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 1.9 สอดคล้องกับการขยายตัวของ GDP ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 การจ้างงานภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.4 และ 1.7 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ตามลำดับ

สาขาเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ สาขาการก่อสร้าง สาขาการผลิต สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม และสาขาการขายส่งขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ และของใช้ส่วนบุคคล โดยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 5.0 4.6 2.6 และ 1.5 ตามลำดับ จากการขยายตัวของการลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น

อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.9 หรือคิดเป็นผู้ว่างงาน 0.35 ล้านคน ลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่สาม เป็นการลดลงทั้งผู้ที่เคยทำงานและไม่เคยทำงานมาก่อนร้อยละ 7.7 และ 21.4 ตามลำดับ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยของแรงงานยังอยู่ในระดับสูงเท่ากับ 43.5 ชั่วโมง/สัปดาห์ ไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน ขณะที่การทำงานภาคเอกชนเฉลี่ยเท่ากับ 46.7 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 จากช่วงเดียวกันปีก่อน อย่างไรก็ตาม การทำงานมากกว่า 50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีจำนวนแรงงานลดลง สะท้อนเศรษฐกิจยังขยายตัวได้ไม่เต็มที่

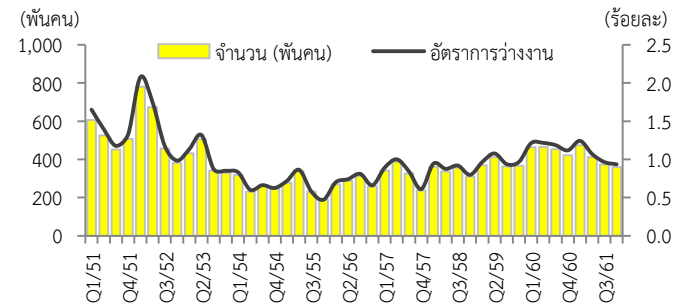
ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนเท่ากับ 12,496 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 อย่างไรก็ตาม เมื่อปรับลดด้วยอัตราเงินเฟ้อที่ร้อยละ 0.8 ทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงภาคเอกชนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.5 โดยค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 และค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงในภาคเกษตรลดลงร้อยละ 2.4 ลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่สี่ ขณะที่ผลผลิตภาพแรงงานโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.8

ภาพรวมในปี 2561 การจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งภาค

เกษตรและนอกภาคเกษตร ผู้มีงานทำมีจำนวน 37.86 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 1.1 โดยเป็นผู้มีงานทำในภาคเกษตร 12.17 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 และผู้มีงานทำนอกภาคเกษตร 25.69 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 โดยมีปัจจัยสนับสนุนมาจาก (1) สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น (2) ความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมโดยเฉพาะเพื่อการส่งออก ทำให้มีการจ้างงานภาคการผลิตเพิ่มขึ้น (3) การท่องเที่ยวที่ยังขยายตัวได้ดี และการขยายตัวของการค้าปลีกและค้าส่ง ทั้งรูปแบบปกติและการค้าออนไลน์ ส่งผลให้ความต้องการแรงงานในภาคบริการเพิ่มขึ้น

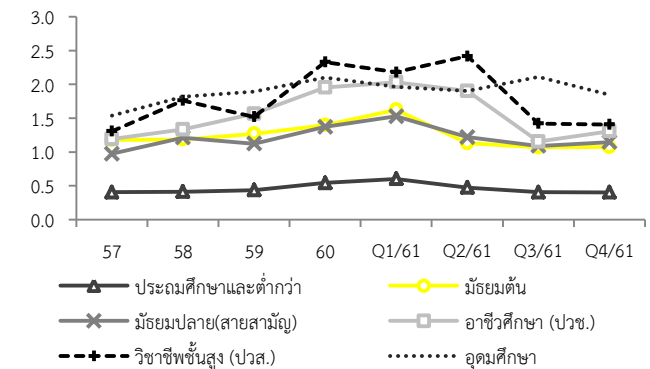
อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 1.1 หรือมีผู้ว่างงานทั้งสิ้น 0.40 ล้านคน ลดลงเมื่อเทียบกับอัตราการว่างงานร้อยละ 1.2 และผู้ว่างงาน 0.46 ล้านคน ในปี 2560 เป็นการลดลงของผู้ว่างงานทั้งที่เคยทำงานมาก่อน และไม่เคยทำงานมาก่อน ร้อยละ 10.1 และ 10.5 ตามลำดับ ขณะเดียวกันผู้ทำงานต่ำกว่าระดับหรือทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และต้องการงานเพิ่มยังมีจำนวนลดลงที่ 0.29 ล้านคนในปี 2561 จาก 0.30 ล้านคนในปี 2560

แผนภาพ 1 จำนวนและอัตราการว่างงาน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 2 อัตราการว่างงานแยกตามระดับการศึกษา

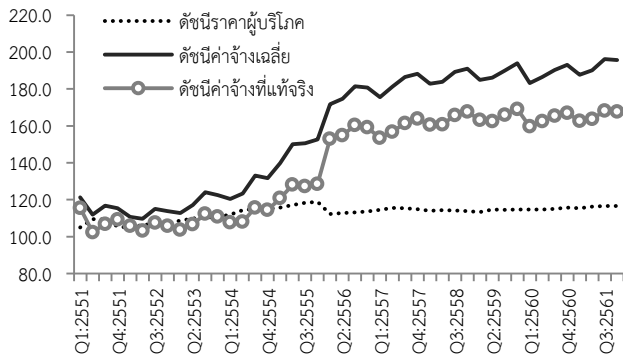

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยเท่ากับ 43.0 ชั่วโมง/สัปดาห์ ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน ขณะที่การทำงานภาคเอกชนเฉลี่ยเท่ากับ 46.1 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 จากช่วงเดียวกันปีก่อน

ค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับ 12,292 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 จากปีที่แล้ว ค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 แต่ค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.7 หากปรับลดด้วยอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 ค่าจ้างแท้จริงภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 เมื่อเทียบกับการลดลงร้อยละ 0.9 ในปีก่อน ผลผลิตภาพแรงงานยังคงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 เป็นผลจากการยกระดับทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง โดยผลิตภาพแรงงานภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 และ 4.0 ตามลำดับ

แผนภาพ 3 ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีค่าจ้างเฉลี่ยและดัชนีค่าจ้างเฉลี่ยที่แท้จริง

ที่มา: สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

การขาดแคลนแรงงานยังเป็นปัญหาทั้งแรงงาน

ไร้ทักษะและกึ่งทักษะ จากสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างคิดเป็นร้อยละ 36.48 ในสิ้นปี 2561 หรือมีผู้สมัครงานประมาณ 36 คน จากตำแหน่งงานว่าง 100 ตำแหน่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน แต่สัดส่วนยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า มีความต้องการแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และระดับ ปวช.-ปวส./อนุปริญญา โดยผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างของแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ณ สิ้นปี 2561 คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 24.3 และระดับ ปวช.-ปวส./อนุปริญญา มีสัดส่วนร้อยละ 15.9 ขณะที่ระดับมัธยมศึกษา และปริญญาตรีและสูงกว่า มีสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างที่ร้อยละ 53.1 และ 81.9 ตามลำดับ

แรงงานที่มีหลักประกันตนเพิ่มขึ้น แต่ยังคงส่งเสริมแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบประกันสังคมต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีจำนวนผู้ประกันตน 15.99 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 9.2 แบ่งเป็น ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 จำนวน 11.59 ล้านคน ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 1.56 ล้านคน และผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จำนวน 2.83 ล้านคน อย่างไรก็ตาม แม้ในภาพรวมผู้ประกันตนจะเพิ่มขึ้น และกระทรวงแรงงานมีเป้าหมายที่จะทำให้แรงงานนอกระบบเข้ามาเป็นผู้ประกันตนเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้ประกันตนยังมีจำนวนเพียงเล็กน้อย ซึ่งต้องมีมาตรการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 ให้มากขึ้น

ตาราง 2 จำนวนผู้ประกันตนของประกันสังคมจำแนกตามประเภทปี 2558-2561

(หน่วย : คน)

	2558	2559	2560	2561
ม.33	10,391,761	10,511,821	10,840,579	11,599,338
	(3.61)	(1.16)	(3.13)	(7.00)
ม.39	1,196,762	1,286,133	1,373,595	1,561,293
	(6.40)	(7.47)	(6.80)	(13.66)
ม.40	2,200,667	2,243,727	2,432,927	2,833,960
	(-10.94)	(1.96)	(8.43)	(16.48)
รวม	13,789,190	14,041,681	14,647,101	15,994,591
	(1.20)	(1.83)	(4.31)	(9.20)

หมายเหตุ: () อัตราเพิ่ม

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม

การทำงานของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายที่รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความรู้สึกรักคุณค่าของตนเองแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุในอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ พบว่า ในปี 2561 อัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานของประชากรวัยสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 36 หรือมีกำลังแรงงานทั้งสิ้น 4.26 ล้านคน จากประชากรวัยสูงอายุ 11.75 ล้านคน สะท้อนว่ามีผู้สูงอายุจำนวนมากไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ด้านผู้สูงอายุที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่าเป็นผู้สูงอายุที่มีงานทำ 4.22 ล้านคน ขณะที่ผู้ว่างงานเพียง 5 พันคนเท่านั้น หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานที่ร้อยละ 0.1 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตร การขายส่งและการขายปลีก และการผลิต ตามลำดับ

ประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังในระยะต่อไป

1. ผลกระทบจากสภาพอากาศ และราคาสินค้าเกษตรต่อการจ้างงานและรายได้ของเกษตรกร โดยสภาพอากาศและปริมาณน้ำที่จะมีผลต่อการผลิตภาคเกษตร ทั้งนี้ จากข้อมูลปริมาณน้ำในเขื่อนต่างๆ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2562 พบว่า ปริมาณน้ำในอ่างโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลางที่ร้อยละ 69 ของระดับกักเก็บของอ่างเก็บน้ำ แต่มีบางเขื่อนที่มีปริมาณน้ำในอ่างอยู่ในเกณฑ์น้อยวิกฤต ได้แก่ เขื่อนอุบลรัตน์ กระเสียว และทับเสลา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29 23 และ 25 ของระดับกักเก็บของอ่างเก็บน้ำตามลำดับ และมีหลายเขื่อนที่มีปริมาณน้ำอยู่ในเกณฑ์น้อย ได้แก่ เขื่อนลำปาว ลำพระเพลิง ลำมูลบน ลำน้ำรอง และเขื่อนป่าสัก ทั้งนี้ หากเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงนาน อาจส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกในพื้นที่รวมถึงการจ้างงานในภาคเกษตร ขณะที่แนวโน้มราคาสินค้าเกษตรยังลดลง

ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร โดยจากการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่า ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้จะยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงต้นปี 2562

2. ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกในปี 2562 และการส่งออกที่ยังมีความไม่แน่นอนจากกรณีสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน อาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของไทย และการจ้างงานในภาคการผลิต และภาคบริการ

3. ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐในปี 2562 โดยเฉพาะในด้านการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการเกี่ยวเนื่องกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โครงการรถไฟฟ้ามหานครสายสีส้ม และสายสีม่วง รวมถึงโครงการรถไฟทางคู่ระยะ 2 รวมถึงการลงทุนภาคเอกชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งจะทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแรงงาน กึ่งทักษะ และทักษะสูงในสาขาที่เกี่ยวข้องกับ New S-Curve เช่น ดิจิทัล หุ่นยนต์ อากาศยาน ยานยนต์ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ตลาดแรงงานมีความตึงตัวเพิ่มขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการนำเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิต การบริการ และการบริหารจัดการมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การผลิตมีประสิทธิภาพและมีต้นทุนต่ำ ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อการจ้างแรงงาน และความต้องการแรงงานในบางอาชีพ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทำให้เกิดการเลิกจ้างและเปลี่ยนรูปแบบความต้องการแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นความต้องการแรงงานในกลุ่มกึ่งทักษะและแรงงานทักษะ โดยผลของเทคโนโลยีจะกระทบต่อแรงงานไร้ทักษะ ซึ่งจะต้องมีแนวทางที่รองรับทั้งกลุ่มแรงงานที่ถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยี และการเตรียมทักษะแรงงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในงานที่จะเกิดขึ้นใหม่ หรืองานที่ไม่สามารถทดแทนด้วยเทคโนโลยี ทั้งนี้ ปัจจุบันเริ่มเห็นผลกระทบของเทคโนโลยีต่อการจ้างงานในบางสาขาอาชีพ

เช่น พนักงานธนาคาร พนักงานด้านการพิมพ์ ขณะเดียวกันเทคโนโลยีจะสร้างความต้องการแรงงานในสาขาใหม่ เช่น นักเขียน application Youtuber เป็นต้น

5. การเร่งส่งเสริมการสร้างหลักประกันให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบ ปัจจุบันมีแรงงานนอกระบบเพียงร้อยละ 10.9 ที่มีหลักประกันทางสังคม นอกจากนี้ โครงสร้างประชากรของประเทศที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 ขณะที่แรงงานนอกระบบประมาณร้อยละ 30 ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งคนกลุ่มนี้อาจจะกลายเป็นผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สุขภาพ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ

มาตรการด้านแรงงานที่สำคัญในปี 2561

ปี 2561 รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการด้านแรงงานที่สำคัญ ประกอบด้วย

ด้านการจ้างงานและการคุ้มครองแรงงาน มีการดำเนินการที่สำคัญคือ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านแรงงาน เช่น การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการให้บริการการประกันสังคม (SSO Connect) จัดทำแอปพลิเคชัน M-Powered Thailand ศูนย์พัฒนาอาชีพออนไลน์สำหรับหางาน และสมัครงาน เป็นต้น (2) การดำเนินการเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับการบริการส่งเสริมการมีงานทำ เช่น บริการจัดหางานทั้งในประเทศและต่างประเทศ แนะนำอาชีพให้แก่ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นต้น และ (3) การคุ้มครองแรงงาน เช่น การตรวจและกำกับสถานประกอบการให้ดำเนินการต่างๆ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการให้ความรู้ด้านการคุ้มครองแรงงาน โดยการให้คำปรึกษา ชี้แจง แนะนำ การตอบปัญหาเกี่ยวกับสิทธิด้านแรงงาน การส่งเสริมการจัดตั้งมมนมแม่ในสถานประกอบการอย่างยั่งยืน การดำเนินการให้แรงงานได้รับความเป็นธรรมและเกิดความสมานฉันท์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างด้วยระบบทวิภาคี

ด้านการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ประกอบด้วย การฝึกอบรมแรงงานกลุ่มเฉพาะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ โครงการจ้างงานเร่งด่วนและพัฒนาทักษะฝีมือ เป็นต้น

ด้านการยกระดับรายได้ ปี 2561 คณะกรรมการค่าจ้างประกาศค่าจ้างขั้นต่ำและค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือในอัตราใหม่ โดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับขึ้นอยู่ที่ 5-22 บาท เฉลี่ยทั้งประเทศเท่ากับ 315.97 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5 สำหรับการปรับอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน มีการขยายสาขาอาชีพเพิ่มเติมจาก 67 สาขาอาชีพ เป็น 83 สาขาอาชีพ

ด้านการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวในสถานประกอบการต่างๆ อย่างเคร่งครัด เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาอนุญาตและดำเนินการให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างหรือลักลอบจ้างคนต่างด้าวทำงานปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย (ตรวจสอบแล้ว 44,301 แห่ง ลูกจ้าง 377,196 คน) รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตในประเทศไทย ณ ศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง ให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เดินทางเข้ามาทำงานตามระบบบันทึกความร่วมมือ (จำนวนลูกจ้าง 431,276 คน)

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลปี ที่ 4
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

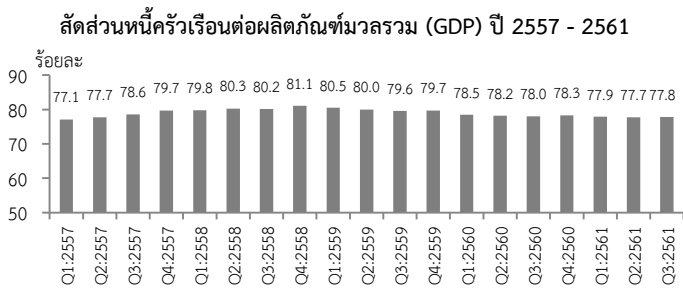
หนี้สินครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

สถานการณ์หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสามปี 2561 ปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่า 12.56 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 77.8 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากไตรมาสก่อน อย่างไรก็ตาม เป็นแนวโน้มที่ลดลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา

ตาราง 3 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นระยะเวลา	2560				2561		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
หนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	11.60	11.70	11.86	12.11	12.21	12.38	12.56
%YOY	3.6	3.5	4.0	4.5	5.2	5.7	5.9
- สถาบันรับฝากเงิน	4.1	4.0	4.2	4.4	5.1	5.5	5.6
- สถาบันการเงินอื่น	0.1	0.7	2.7	5.5	6.1	7.6	7.9
สัดส่วนต่อ GDP	78.5	78.2	78.0	78.3	77.9	77.7	77.8

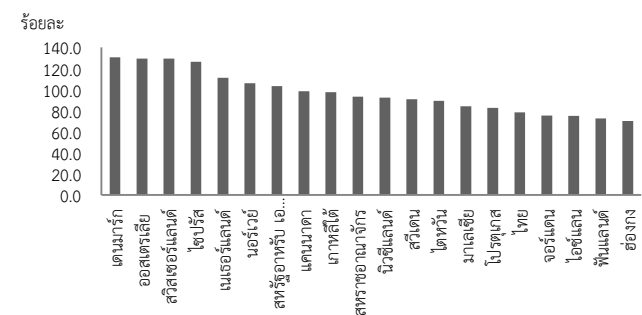
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Household debt to GDP) อยู่ในอันดับที่ 17 จาก 85 ประเทศทั่วโลก โดยในเอเชียประเทศไทยมีสัดส่วนหนี้สินต่อ GDP ต่ำกว่า เกาหลีใต้ ไต้หวัน และมาเลเซีย

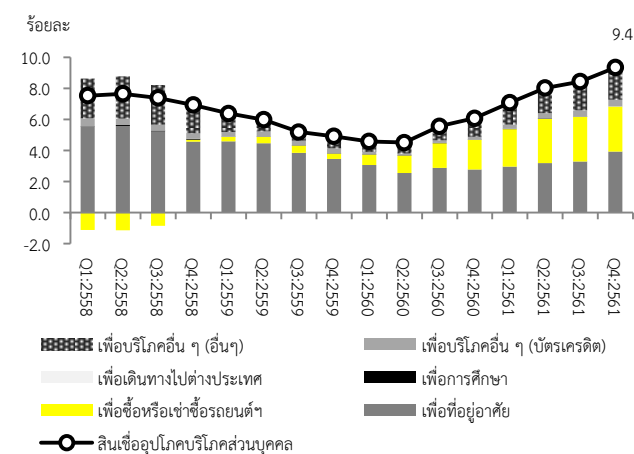
แผนภาพ 4 หนี้สินครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศต่างๆ (20 อันดับแรก)

ที่มา: CEIC

ในไตรมาสสี่ หนี้สินครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง พิจารณาจากยอดคงค้างสินเชื่อรวมเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในไตรมาสสี่ปี 2561 ขยายตัวร้อยละ 9.4 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ขยายตัวสูงสุดนับตั้งแต่ไตรมาสหนึ่งปี 2547 โดยเป็นผลจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อการเข้าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลอื่นๆ ร้อยละ 7.8 12.6 และ 9.5 ตามลำดับ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเร่งก่อหนี้ใหม่ในช่วงก่อนการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยใหม่ (LTV) ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 เมษายน 2562 และการส่งเสริมการขายรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในงาน Motor Expo ในช่วงปลายปี 2561

แผนภาพ 5 อัตราการขยายตัวสินเชื่อคงค้างเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์

หมายเหตุ: สินเชื่อเพื่อการบริโภคอื่น ๆ (บัตรเครดิต) เป็นสินเชื่อคงค้างเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและเฉพาะธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ไม่รวมบริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non bank) และรายการอื่นนอกเหนือจากการบริโภค เช่น การเบิกเงินสดจากบัตรเครดิต ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต ดอกเบี้ย เป็นต้น

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

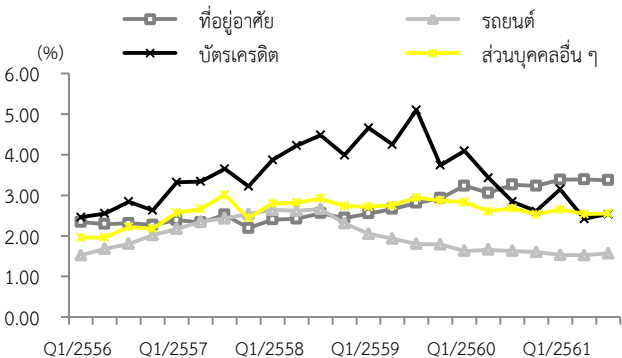
ความสามารถในการชำระหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคเริ่มส่งสัญญาณที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด โดยยอดคงค้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพื่อการอุปโภคบริโภคในไตรมาส 4 ปี 2561 มีมูลค่า 120,213 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.9 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.7 ต่อสินเชื่อรวม และคิดเป็นร้อยละ 27.1 ต่อ NPLs รวม

ตาราง 4 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

ณ สิ้นระยะเวลา	2560	2561			
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4
NPL (ล้านบาท)	110,375	115,910	115,848	118,769	120,213
% YOY	4.8	5.5	10.3	7.8	8.9
สัดส่วนต่อ NPLs รวม	25.73	26.14	26.22	26.80	27.11
สัดส่วนต่อสินเชื่อรวม	2.68	2.78	2.72	2.73	2.66

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 6 สัดส่วนยอดคงค้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวม (%)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และสินเชื่อบัตรเครดิตมียอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับมีมูลค่า 9,752 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.9 เทียบกับการหดตัวร้อยละ 15.8 ในช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่ยอดสินเชื่อผิณฑ์ชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อบัตรเครดิตมีมูลค่า 7,583 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 เทียบกับการหดตัวร้อยละ 26.2 ในช่วงเดียวกันของปีก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบสัดส่วนสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ และสินเชื่อบัตรเครดิตมียอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปกับยอดสินเชื่อคงค้าง พบว่า สัดส่วนยังคงใกล้เคียงกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ที่ร้อยละ 2.5 และ 1.8 ตามลำดับ

หนี้สินครัวเรือนยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในช่วงขาขึ้น อาจส่งผลต่อการขยายตัวของการบริโภคของครัวเรือนในอนาคต ขณะเดียวกันหากมีปัจจัยมากระทบต่อความสามารถในการหารายได้ อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันการขยายตัวของยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเพิ่มขึ้นในอัตราเร่ง และยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนของสินเชื่อบัตรเครดิตเริ่มกลับมาขยายตัว

ทั้งนี้ ต้องติดตามแนวโน้มการก่อหนี้ประเภทการบริโภคอื่นๆ ซึ่งบางส่วนเป็นการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็นที่เกิดจากแรงจูงใจจากการส่งเสริมทางการตลาดของผู้ประกอบการ และควรส่งเสริมการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่ครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างวินัยทางการเงินและการออมในทุกช่วงวัย

ตาราง 5 สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและสินเชื่อบัตรเครดิต

ณ สิ้นระยะเวลา	2560	2561			
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ					
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	354,243	354,004	361,400	373,184	383,278
%YOY	6.4	6.8	7.6	7.4	8.2
(2) สินเชื่อผิณฑ์ชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไป	8,873	9,445	9,016	9,829	9,752
%YOY	-15.8	-4.1	1.2	9.6	9.9
(2) / (1) (ร้อยละ)	2.5	2.7	2.5	2.6	2.5
สินเชื่อบัตรเครดิต					
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	394,123	358,291	366,310	370,576	418,747
%YOY	9.4	7.5	8.9	8.1	6.2
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	7,558	8,099	7,018	7,200	7,583
%YOY	-26.2	-17.9	-15.8	-0.2	0.3
(2) / (1) (ร้อยละ)	1.9	2.3	1.9	1.9	1.8

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

มาตรการด้านหนี้สินครัวเรือนในปี 2561

ปี 2561 รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการด้านหนี้สินครัวเรือนที่สำคัญ ทั้งในส่วนของปัญหาหนี้ในระบบและหนี้ในระบบผ่านการดำเนินมาตรการต่างๆ รวมทั้งการวางรากฐานการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนในระยะยาวผ่านการสร้างระบบการออมให้แก่ครัวเรือน ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ ซึ่งเป็นการดำเนินการทั้งในด้านลูกหนี้และเจ้าหนี้ควบคู่กันไป โดยเฉพาะ (1) การดำเนินการจริงจังกับเจ้าหนี้ในระบบตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 (2) การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น สินเชื่อรายย่อยเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน สินเชื่อพีโกไฟแนนซ์ เป็นต้น

(3) การใกล้เคียงประชนอนหนี้ (4) การส่งมอบโฉนดที่ดินและทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงจากเจ้าหน้าที่คืนให้แก่ประชาชน ผู้เสียหาย 10,138 ราย รวมมูลค่า 10,312,055,182 บาท และ (5) การฟื้นฟูศักยภาพการหารายได้ให้ลูกหนี้ในระบบ

2. โครงการคลินิกแก้หนี้ สมาคมธนาคารไทยและสมาคมธนาคารนานาชาติ โดยการสนับสนุนจากธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ร่วมกันจัดตั้ง “โครงการแก้ไขปัญหาหนี้ส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน” หรือเรียกว่า “คลินิกแก้หนี้” ผ่านการแต่งตั้ง บริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด เป็นหน่วยงานกลางเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินกับธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายให้ได้ข้อยุติในคราวเดียว และบริหารจัดการชำระหนี้ของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถที่แท้จริงควบคู่กับการเสริมสร้างวินัยทางการเงินที่ดี

3. มาตรการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการและธนาคารออมสินได้ร่วมกันออกมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาปี 2558 แบ่งลูกหนี้ออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มลูกหนี้วิกฤตรุนแรง กลุ่มลูกหนี้ใกล้วิกฤต กลุ่มลูกหนี้ที่ค้างชำระไม่เกิน 12 งวดติดต่อกัน และลูกหนี้ปกติ (ลูกหนี้ที่ยังไม่ผิดชำระหนี้และสามารถบริหารจัดการหนี้ได้)

4. การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยการช่วยเหลือด้านหนี้สินและสินเชื่อให้แก่เกษตรกร ผ่านการดำเนินการและมาตรการสำคัญๆ ได้แก่ (1) อนุมัติเงินกู้แก่เกษตรกรและผู้ยากจนจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน (2) ขดเชยภาระการขาดทุนตามโครงการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหาย (3) ขดเชยดอกเบี้ยให้แก่สมาชิกสหกรณ์และ/หรือกลุ่มเกษตรกรที่ประสบอุทกภัย (4) ดำเนินโครงการพักชำระหนี้เงินต้นและลดดอกเบี้ย (5) แก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนา (6) แก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรสมาชิกกองทุนฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (7) ดำเนินโครงการสินเชื่อ 1 ตำบล 1 SMEs และ (8) ดำเนินโครงการชุมชนปรับเปลี่ยนการผลิตสู่วิถีเกษตรยั่งยืน

5. การจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิกและเพื่อเป็นหลักประกันการจ่ายบำนาญและให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิกเมื่อสิ้นสมาชิกภาพ โดยเป็นการส่งเสริมให้เกิดการออมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่อายุ 15-60 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ กองทุนดังกล่าวเปิดรับสมัครสมาชิกมาแล้วตั้งแต่ 20 สิงหาคม 2558-27 กันยายน 2561 มีสมาชิก 592,409 คน และมีช่องทางต่างๆ มากมายในการติดต่อให้บริการ เช่น ระบบโทรศัพท์ตอบรับอัตโนมัติ เว็บไซต์ ธนาคารเครือข่ายต่างๆ เป็นต้น

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลง แต่ยังต้องเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ไตรมาสปี 2561 มีผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวม 116,181 ราย ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2560 ร้อยละ 17.4 เป็นการลดลงเกือบทุกโรค โดยผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ลดลงร้อยละ 24.5 โรคปอดอักเสบลดลงร้อยละ 14.5 และโรคไข้เลือดออกลดลงร้อยละ 5.7 เนื่องจากการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง โดยมีการรณรงค์ร่วมกันกำจัดยุงลายด้วยมาตรการ 3 เก็บ ป้องกัน 3 โรค คือ เก็บบ้าน เก็บขยะ และเก็บน้ำ สามารถป้องกันโรคที่มาจากยุงลายได้ทั้ง 3 โรค คือ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา และโรคปวดข้อยุงลายหรือโรคชิคุนกุนยา ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขมีมาตรการในการเฝ้าระวังผู้ป่วยรายใหม่ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับ

อาการป่วยและวิธีปฏิบัติตน เพื่อควบคุมโรคให้อยู่ในวงจำกัดไม่ให้แพร่ระบาดเพิ่มขึ้นอย่างทันทั่วถึง

ภาพรวมทั้งปี 2561 พบผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวม 589,999 ราย คิดเป็นอัตรา 893.1 รายต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 2.5 โดยเป็นผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ 179,826 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 จาก 171,811 รายในปี 2560 ซึ่งโรคไข้หวัดใหญ่ในปี 2561 แพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ไตรมาสสาม และพบมากในกลุ่มอายุ 25-34 ปี และพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจำนวน 262,962 ราย โดยพบทุกช่วงอายุ ตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้สูงอายุ

ตาราง 9 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย: ราย)

โรคเฝ้าระวัง	2560		2561				
	ทั้งปี	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4
ปอดอักเสบ	267,741	68,401	262,962	57,835	57,985	88,717	58,425
ไข้เลือดออก	53,189	11,238	70,631	4,898	24,056	31,073	10,604
มือ เท้า ปาก	70,189	7,982	66,866	8,894	19,247	31,518	7,207
ไข้หวัดใหญ่	171,811	50,567	179,826	19,849	18,128	103,721	38,128
บิด	4,847	784	3,399	1,132	965	741	561
หัด	3,185	485	2,990	547	660	1,238	545
อีหุน	3,474	1,132	2,540	402	637	932	569
ไข้สมองอักเสบ	815	143	745	182	231	200	132
อหิวาตกโรค	8	2	5	0	2	2	1
ไข้กาฬหลังแอ่น	28	6	20	1	9	3	7
พิษสุนัขบ้า	8	4	15	7	3	3	2
รวม	575,295	140,744	589,999	93,747	121,923	258,148	116,181
อัตราต่อประชากรแสนคน	882.2	215.8	893.1	142.1	184.7	390.7	175.8

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2561 เป็นข้อมูล ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562
ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สำหรับการเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCDs) ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทั้งที่สามารถป้องกันได้ จากข้อมูลล่าสุดของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2560 จำนวนผู้ป่วยในด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด และหลอดเลือดสมอง ยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง มีเพียงโรคหัวใจขาดเลือดที่มีจำนวนผู้ป่วยลดลงเล็กน้อย โดยโรคมะเร็งและเนื้องอกทุกชนิดยังคงเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 และมีอัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่อัตรา 120.5 ต่อประชากรแสนคน ทั้งนี้ โรคไม่ติดต่อยังส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญตามมาทั้งโรคไตเรื้อรัง และโรคหัวใจและหลอดเลือด (โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง หรืออัมพฤกษ์ อัมพาต) ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจครัวเรือน โดยพบว่าประเทศไทยมีมูลค่าการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากโรคไม่ติดต่อและภาวะแทรกซ้อนสูงประมาณ 200,000 ล้านบาทต่อปี

ประเทศไทยมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่ออย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การส่งเสริมการออกกำลังกาย และมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีกิจกรรมทางกาย การมีมาตรการเพื่อลดการบริโภคบุหรื

ตาราง 10 จำนวนผู้ป่วยในด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ

โรค	2556	2557	2558	2559	2560
ความดันโลหิตสูง	1,047,979	1,111,311	1,236,210	1,306,070	1,363,616
หัวใจขาดเลือด	279,109	264,820	325,873	327,453	326,946
หลอดเลือดสมอง	237,039	228,836	279,524	293,463	304,807
เบาหวาน	698,720	670,664	802,087	840,489	876,970
มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	582,844	538,545	667,247	704,067	728,328

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 11 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ

โรค	2556	2557	2558	2559	2560
ความดันโลหิตสูง	5,186	7,115	7,886	7,930	8,525
หัวใจขาดเลือด	17,394	18,079	19,417	21,008	20,746
หลอดเลือดสมอง	13,222	25,114	28,146	31,685	31,172
เบาหวาน	9,703	11,389	12,621	14,487	14,322
มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	67,692	70,075	73,938	77,566	78,540

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ (NCDs)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ โดยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ รวมถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ

- แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อระดับชาติ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยง อาทิ

- แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2562
- แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2554-2563
- แผนยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาภาวะน้ำหนักเกินและภาวะอ้วน พ.ศ. 2553-2562
- ยุทธศาสตร์การลดโซเดียมในประเทศไทย พ.ศ. 2559-2568

ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อ

การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	การบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ	การบริโภคแอลกอฮอล์	การขาดกิจกรรมทางกาย	มลพิษทางอากาศ
----------------------	---------------------------------	--------------------	---------------------	---------------

และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรณรงค์เพื่อลดการบริโภคเกลือและโซเดียม รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการบริโภคอาหาร อาทิ การห้ามผลิต นำเข้าหรือจำหน่ายอาหารที่มีไขมันทรานส์ การกำหนดปริมาณน้ำตาล

ในเครื่องดื่ม ฯลฯ เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน และลดอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสามภายในปี พ.ศ. 2573 ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายในการลดจำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อได้นั้น สิ่งสำคัญคือประชาชนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคอันได้แก่ การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ การบริโภคอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพ การขาดกิจกรรมทางกาย การบริโภคแอลกอฮอล์ในระดับที่เป็นอันตราย และมลพิษทางอากาศ

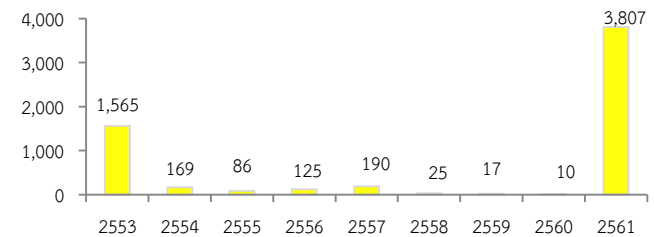
ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังในปี 2562 ดังนี้

1. **โรคไข้หวัดใหญ่** ยังเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องเฝ้าระวังการระบาดอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของสำนักกระบาดวิทยา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-20 กุมภาพันธ์ 2562 พบผู้ป่วยแล้ว 35,838 ราย เสียชีวิตแล้ว 1 ราย โดยกรมควบคุมโรคได้คาดการณ์ในปี 2562 โรคไข้หวัดใหญ่มีแนวโน้มจะเกิดการระบาดสูงจะมีผู้ป่วยประมาณ 180,000 ราย โดยมีสาเหตุมาจากการเดินทางของผู้คน และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการระบาดมากขึ้น ดังนั้น จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันที่เข้มข้นจริงจังและต่อเนื่องมากกว่าเดิม

2. **การระบาดของโรคไข้วัดข้อยุงลายหรือโรคชิคุนกุนยา** ต้องระวังเป็นพิเศษในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง เช่น โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต เนื่องจากจะทำให้อาการรุนแรงขึ้น ในปี 2561 มีผู้ป่วยโรคไข้วัดข้อยุงลายหรือโรคชิคุนกุนยารวม 3,807 ราย เพิ่มขึ้นสูงกว่าในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561) ถึง 20 เท่า เนื่องจากในหลายพื้นที่ยังมีฝนตกเกิดน้ำท่วมขังเอื้อต่อการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา และพบได้ทุกกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานมากกว่าเด็ก โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้จะมีผู้ป่วยมากกว่าพื้นที่อื่นๆ โรคไข้วัดข้อยุงลายหรือโรคชิคุนกุนยาเป็นโรคติดต่อที่ไม่ทำให้เสียชีวิต แต่อาการของโรคจะทำให้เกิดไข้สูงฉับพลันและมีการปวดตามข้อและกระดูก โรคนี้ไม่มีวัคซีนป้องกัน ไม่มียารักษา โดยเฉพาะ อาการของโรคจะค่อยๆ ดีขึ้น ไข้จะหายภายใน 3-7 วัน แต่อาการปวดข้อจะหายได้ภายใน 1-12 สัปดาห์ ทั้งนี้ ข้อมูล

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-20 กุมภาพันธ์ 2562 พบผู้ป่วยโรคไข้วัดข้อยุงลายหรือโรคชิคุนกุนยาแล้ว 1,652 ราย การป้องกันโรค เช่นเดียวกับไข้เลือดออก คือต้องไม่ให้ยุงกัด ช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรค

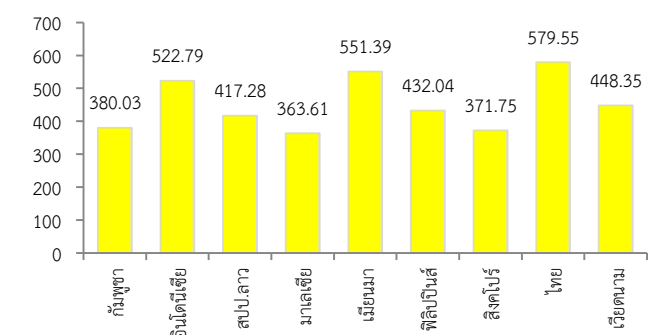
แผนภาพ 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้วัดข้อยุงลาย (ราย) ปี 2553-2561

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3. **การเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCDs)** พบว่าประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ 579.5 ต่อประชากรแสนคน (องค์การอนามัยโลก, 2018) ซึ่งมีอัตราสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียน ส่งผลต่อการสูญเสียการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยรายงานของธนาคารโลกพบว่าประเทศไทยดัชนีทุนมนุษย์ (Human Capital Index) อยู่ที่ 0.6 จากคะแนนเต็ม 1 สะท้อนช่องว่างการสูญเสียจากการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ถึงร้อยละ 40 จึงต้องเร่งป้องกันควบคุมโรคโดยดำเนินมาตรการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงอย่างต่อเนื่องเพื่อลดการเจ็บป่วยและเสียชีวิต ตลอดจนเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

แผนภาพ 8 อัตราตายด้วยโรคไม่ติดต่อ ต่อประชากรแสนคน

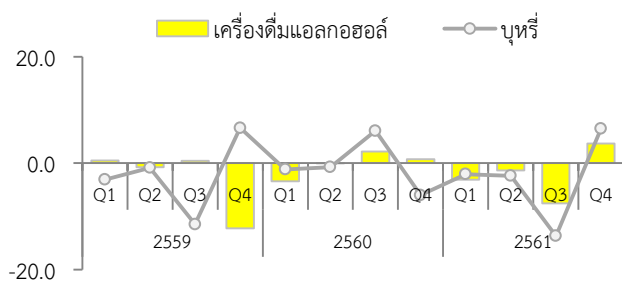

ที่มา: องค์การอนามัยโลก (Noncommunicable Diseases Country Profiles 2018)

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยุติในไตรมาสสี่เพิ่มขึ้น แต่ในภาพรวมปี 2561 ลดลง

ในไตรมาสสี่ปี 2561 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ 39,421 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 38,006 ล้านบาท ในช่วงเวลาเดียวกัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 ขณะที่ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรี่ยุติเท่ากับ 14,022 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 13,167 ล้านบาทในช่วงเวลาเดียวกัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรี่ยุติและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 3.9 ของค่าใช้จ่ายครัวเรือน

แผนภาพ 9 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยุติ (ณ ราคาปี 2002)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตลอดปี 2561 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลดลงจาก 142,230 ล้านบาทในปี 2560 เป็น 139,624 ล้านบาท ในปี 2561 หรือลดลงร้อยละ 1.8 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภค บุหรี่ยุติลดลงจาก 56,459 ล้านบาท เป็น 54,738 ล้านบาท หรือ ลดลงร้อยละ 3.0 ในช่วงเวลาเดียวกัน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการ ปรับเพิ่มราคาสินค้าเป็นเท่าตัวจากการบังคับใช้ พ.ร.บ. ภาษี สรรพสามิต พ.ศ. 2560 ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2560 ส่งผลให้ การบริโภคของประชาชนลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี 2560 สอดคล้องกับรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่ลดลง ประกอบกับ มีการรณรงค์งดสูบบุหรี่ยุติ และลดการดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลจากผลการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560 ของสำนักงานสถิติ แห่งชาติ พบว่าคนไทยมีอัตราการดื่มสุราและสูบบุหรี่ลดลง อย่างต่อเนื่อง โดยผู้ดื่มสุราลดลงจาก 18.6 ล้านคนหรือร้อยละ 34.0 ในปี 2558 เป็น 15.9 ล้านคนหรือร้อยละ 28.4 ในปี 2560 ขณะที่ผู้สูบบุหรี่ลดลงจาก 10.96 ล้านคนหรือร้อยละ 19.9 เป็น 10.68 ล้านคนหรือร้อยละ 19.1 ในช่วงเวลาเดียวกัน

ทั้งนี้ สถานการณ์ที่ดีขึ้นสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการ ดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการควบคุม ป้องกัน และ แก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ทั้งมาตรการด้านภาษี/ราคา การลดการ เข้าถึงของผู้บริโภค อาทิ การควบคุมวันเวลาและสถานที่ จำหน่าย การกำหนดอายุของผู้ซื้อและผู้ขาย การควบคุม การโฆษณา และการรณรงค์ผ่านช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

ในปี 2561-2562 มีการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์และบุหรี่ยุติที่สำคัญ ได้แก่

1. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดวิธีการ หรือลักษณะห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการใช้เครื่องจ่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณร้านค้าสะดวกซื้อ พ.ศ. 2561 เนื่องจากมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในร้านค้าสะดวกซื้อเพื่อจูงใจให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม 2561

2. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนด ประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และ ยานพาหนะ ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และ ยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ยุติ หรือเขตปลอดบุหรี่ยุติในเขตปลอด บุหรี่ยุติ พ.ศ. 2561 เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2562

3. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบและ ผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ยุติ พ.ศ. 2561 ซึ่งถือเป็น การบังคับใช้ของบุหรี่ยุติแบบเรียบ¹ เป็นประเทศแรกในเอเชียและ เป็นประเทศที่ 11 ของโลก โดยจะมีผลบังคับใช้วันที่ 10 กันยายน 2562 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดความดึงดูดของผลิตภัณฑ์ ป้องกันไม่ให้ใช้ของบุหรี่ยุติในการโฆษณา ป้องกันไม่ให้ใช้หรือ ซื้อความบันเทิงของบุหรี่ยุติสื่อสารข้อมูลผิดๆ และทำให้ภาพคำเตือน อันตรายของบุหรี่ยุติบนซองมีความชัดเจนขึ้น ซึ่งคาดว่าจะสามารถ ลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ได้ถึง 111,794 คนต่อปี สอดคล้องกับ

¹ ลักษณะสำคัญของของบุหรี่ยุติแบบเรียบ คือ ของบุหรี่ยุติที่ไม่มีสีสัน พื้นผิวภายนอก ทุกด้านของซองหรือภาชนะบรรจุ ต้องเป็นสีตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยจะเน้นฉลากรูปภาพ ข้อความคำเตือนถึงพิษภัยของบุหรี่ยุติ และ ช่องทางการติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบ ส่วนชื่อตราหรือผู้ผลิตจะต้องมีรูปแบบ และลักษณะตามที่กำหนดไว้

ผลการสำรวจความคิดเห็นกรณีของบุหรี่แบบเรียบในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาทั่วประเทศ 1,239 คน ของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ พบว่าของบุหรี่แบบเรียบจะส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นไม่อยากซื้อบุหรี่มากกว่าของบุหรี่แบบเดิมถึง 57% และทำให้เห็นอันตรายจากการสูบบุหรี่มากกว่าของบุหรี่แบบเดิมถึง 47.5%

4. การดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ 3 ล้าน 3 ปี เลิกบุหรี่ทั่วไทย เทิดไท้องค์ราชัน อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2559 โดยใช้กลไกในพื้นที่ดำเนินการ อาทิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 1 คน เป็นผู้รณรงค์ชักชวนประชาชนในพื้นที่อย่างน้อย 3 คน ลด ละ เลิกบุหรี่ และสามารถเลิกบุหรี่ได้ต่อเนื่องมากกว่า 6 เดือน ปัจจุบันมีประชาชนเข้าร่วมโครงการฯ 2,285,808 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 และมีผู้เลิกบุหรี่ได้ 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 96,941 คน นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกันกำหนดมาตรการทางสังคม และพัฒนาระบบการบริการ เพื่อการควบคุมการสูบบุหรี่ในพื้นที่ โดยใช้ 5 ปฏิบัติการสำคัญ คือ (1) สร้างบุคคลต้นแบบ (2) เพิ่มพื้นที่ปลอดบุหรี่ (3) สร้างคลินิกเลิกบุหรี่ (4) เพิ่มกติกาทางสังคม และ (5) บังคับใช้กฎหมายผ่าน “3 กลยุทธ์” ประกอบด้วย สร้าง เสริม และส่วนร่วม

การติดตามและเฝ้าระวังในระยะต่อไป ดังนี้

1. การเฝ้าระวังการเกิดนักสูบและนักดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเยาวชน และในกลุ่มผู้หญิง จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าจำนวนนักสูบหน้าใหม่ยังเพิ่มขึ้นจาก 200,514 คนในปี 2557 เป็น 211,474 คนในปี 2560 โดยในจำนวนนี้เป็นเยาวชนอายุ 15-19 ปี ถึงร้อยละ 73.7 มีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบคือ 16.2 ปี และพบว่าในกลุ่มอายุ 19-24 ปี ยังมีอัตราการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้น สำหรับในกลุ่มนักดื่มอายุเฉลี่ยที่คนไทยเริ่มดื่มสุราครั้งแรกคือ 15.7 ปี โดยผู้ที่อายุน้อยที่สุดที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรกคือ 9 ปี และจากรายงานสถานการณ์แอลกอฮอล์และสุขภาพโลก พ.ศ. 2561 ขององค์การอนามัยโลก พบว่าความชุกของนักดื่มหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก จึงยังคงต้องติดตามกลยุทธ์และรูปแบบการตลาดใหม่ๆ ของทั้งผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลิตภัณฑ์ยาสูบที่จะจูงใจและเพิ่มจำนวนนักสูบและนักดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน และในกลุ่มผู้หญิง

2. อันตรายจากบุหรี่ไฟฟ้า โดยงานวิจัยล่าสุด² พบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเสี่ยงเกิดโรคเส้นเลือดสมองตีบสูงขึ้นร้อยละ 71 โรคหัวใจวายเฉียบพลันสูงขึ้นร้อยละ 59 และกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดสูงขึ้นร้อยละ 40 และพบว่า อัตราการสูบบุหรี่ธรรมดาในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงขึ้นเป็น 2 เท่า และยังมีงานวิจัยจากทั่วโลกที่สามารถสรุปได้ว่าบุหรี่ไฟฟ้านำเด็กและเยาวชนไปสู่การสูบบุหรี่มวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นช่องทางที่ทำให้เยาวชนไปสู่การใช้สารเสพติดชนิดอื่นๆ อีกด้วย

3. ควันบุหรี่มือสอง จากงานวิจัย³ พบว่า การสูบบุหรี่ 1 มวนจะทำให้เกิดมลพิษทางอากาศเทียบเท่า PM2.5=22 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งจากข้อมูลปี 2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าคนไทยสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 10 มวนต่อวัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้สูบบุหรี่รวมทั้งคนใกล้ชิดที่ได้รับควันบุหรี่จะได้รับมลพิษทางอากาศหรือ PM2.5 สูงถึง 220 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณที่อยู่ในระดับอันตรายต่อสุขภาพ สามารถผ่านเข้าปอด กระแสเลือด และก่อให้เกิดโรคต่างๆ อาทิ โรคปอด หอบ หืด โรคหัวใจ และมะเร็ง และสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ การได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้านจากคนใกล้ชิดที่สูบบุหรี่ ซึ่งปัจจุบันพบคนไทย 18 ล้านคนได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้าน และในจำนวนนี้กว่า 13 ล้านคน ได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้านทุกวัน

ยิ่งสูบบ่อย ยิ่งอายุสั้นลง	
	สูบบุหรี่ 1 มวน อายุสั้นลง 7 นาที
	สูบบุหรี่ เป็นประจำ ตายเร็วขึ้น 12 ปี
ที่มา: กรมควบคุมโรค	
ยิ่งดื่มมาก ยิ่งอายุสั้นลง	
ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ (กรัม/ต่อสัปดาห์)	อายุสั้นลง
	100 – 200
	200 – 350
	มากกว่า 350
6 เดือน	
1 – 2 ปี	
4 – 5 ปี	
ที่มา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา	

² โดย Dr. Paul M Ndunda และ Dr. Tabitha M Muutu แห่งคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย Kansas ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดเผยในงานประชุมวิชาการโรคหลอดเลือดสมองระดับนานาชาติ (the American Stroke Association's International Stroke Conference 2019) อ้างจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

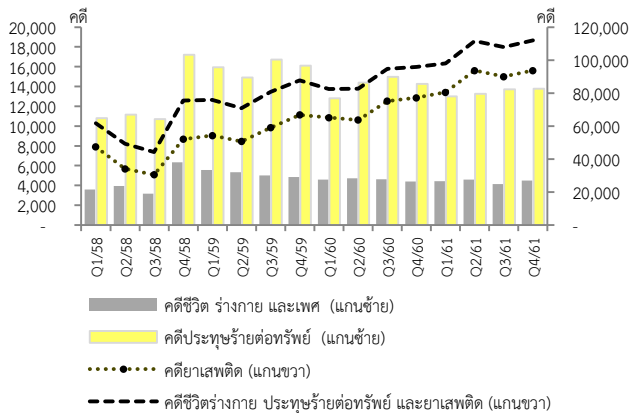
³ โดย Dr. Richard Muller จากสถาบันวิจัยสภาพอากาศ Berkeley Earth แห่งมหาวิทยาลัย California, Berkeley อ้างจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

คดียาเสพติดเพิ่มขึ้น ยังต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่ตามมา

ไตรมาสสี่ปี 2561 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 111,965 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2560 ร้อยละ 16.9 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 93,705 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 (สัดส่วนร้อยละ 83.7 ของคดีอาญารวม) และคดีชีวิต ร่างกายและเพศรับแจ้ง 4,478 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 ขณะที่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 13,782 คดี ลดลงร้อยละ 3.3

ภาพรวมปี 2561 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 429,212 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 20.6 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 357,845 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.3 (สัดส่วนร้อยละ 83.4 ของคดีอาญารวม) ขณะที่คดีชีวิตร่างกายและเพศรับแจ้ง 17,635 คดี ลดลงร้อยละ 3.9 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 53,732 คดี หรือลดลงร้อยละ 4.8

แผนภาพ 10 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาสปี 2558-2561

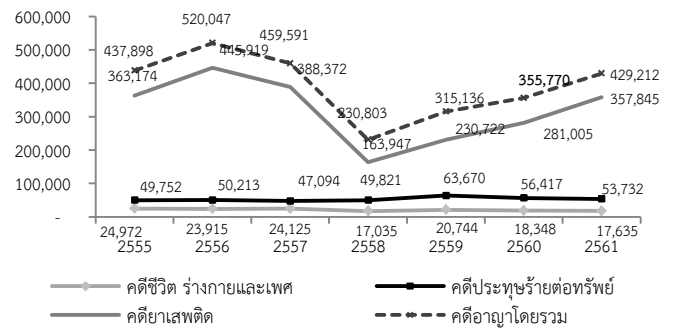
ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

ตาราง 12 สถิติคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด

ประเภทคดี	ไตรมาส			การเปลี่ยนแปลง	
	4/60	3/61	4/61	%YoY 4/61	%QoQ 4/61
ชีวิตร่างกายและเพศ (คดี)	4,393	4,125	4,478	1.9	8.6
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดี)	14,259	13,695	13,782	-3.3	0.6
ยาเสพติด (ราย)	77,131	90,014	93,705	21.5	4.1
อาญารวม (คดี)	95,783	94,576	111,965	16.9	3.8

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

แผนภาพ 11 จำนวนคดีอาญาโดยรวม คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด รายปี 2555-2561

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

ทั้งนี้ ในปี 2561 การปราบปรามอาชญากรรมได้มีการดำเนินงานในคดีที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนี้

1. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ต้นทางของปัญหาคือ แหล่งที่มาของยาเสพติด โดยควบคุมพื้นที่เส้นทางหลักที่เข้าออกจับยึดสารตั้งต้น เพื่อลดทอนศักยภาพการผลิต จับกุมกลุ่มลำเลียงนำเข้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนสามารถยึดยาบ้ากว่า 22 ล้านเม็ด ผื่นดิบ 16 กิโลกรัม เฮโรอีน 1 กิโลกรัม กลางทางของปัญหาคือ การเสพและการแพร่ระบาด บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อคืนคนดีสู่สังคมให้กลับมาเป็นคนดีที่มีคุณภาพ โดยการจับกุมผู้ค้ารายย่อยได้ผู้ต้องหา 3.6 แสนคน นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัด 2.1 แสนคน อายุเฉลี่ย 1,008.74 ล้านบาท และปลายทางของปัญหาคือ การป้องกันประชาชนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ดำเนินการทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อาทิ จัดตั้งอาสาสมัครป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อทำหน้าที่ติดตามข้อมูลข่าวสาร ติดตามช่วยเหลือดูแลผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการเฝ้าระวังสารเสพติดที่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน อาทิ ยาแก้ปวด Tramadol กระดาษเผา หรือ สติ๊กเกอร์เมา การให้ความรู้กับเยาวชนโดยขับเคลื่อนภายใต้โครงการโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ และสนับสนุนกระบวนการสร้างเสริมครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ อบรมป้องกันยาเสพติดในครอบครัว (ครอบครัวเข้มแข็ง)

สำหรับประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ การแพร่ระบาดของเฮโรอีนที่เพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและเชียงใหม่ รูปแบบการค้าที่หลบเลี่ยงการลำเลียงและส่งมอบให้กับผู้ซื้อโดยตรงไปใช้การติดต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์แล้วแจ้งจุดวางยาเสพติด (Dead Drop) เพื่อตัดตอนในกระบวนการส่งมอบที่มีการจับกุมเข้มงวด

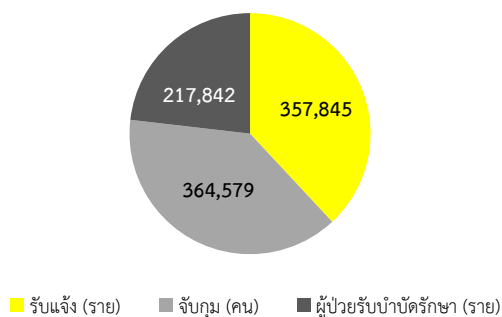
ตาราง 13 สถิติจำนวนคดี จำนวนผู้ต้องหา ปริมาณของกลาง ปีงบประมาณ 2560-2561

ของกลาง	ปีงบประมาณ 2560			ปีงบประมาณ 2561		
	คดีรวม	ผู้ต้องหา	ของกลาง	คดีรวม	ผู้ต้องหา	ของกลาง
เฮโรอีน	1,034	1,192	481 กก.	822	924	919 กก.
เฮโรอีน	190	228	105,679 เม็ด	179	231	188,212 เม็ด
คีตาหมิ่น	427	548	538 กก.	289	342	583 กก.
ไอซ์	18,916	21,196	4,532 กก.	15,089	17,120	18,256 กก.
ยาบ้า	127,353	135,353	219,922,418 เม็ด	139,092	146,520	377,083,697 เม็ด
โคคาอีน	69	95	50 กก.	56	67	53 กก.
กัญชาแห้ง	10,546	11,415	29,116 กก.	7,390	8,062	39,493 กก.
กัญชาสด	1,001	1,056	1,905 กก.	685	704	954 กก.
สารระเหย	808	810	28 กก.	463	464	16 กก.
น้ำกระท่อม	14,051	17,011	33,251 กก.	13,980	16,216	37,672 กก.
ฝิ่นดิบ	556	595	440 กก.	233	264	195 กก.
พืชฝิ่น	193	193	2,136 กก.	72	72	378 กก.

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 7 มกราคม 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แผนภาพ 12 จำนวนรับแจ้งและการจับกุมคดียาเสพติด ปี 2561

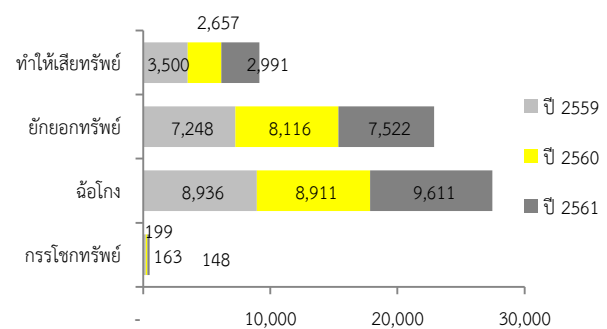

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีดำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

2. การป้องกันและปราบปรามคดีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งการหลอกลวง/ฉ้อโกงประชาชนในเรื่องทรัพย์สิน การฟอกเงิน การเผยแพร่สื่อลามกอนาจารบนอินเทอร์เน็ต การล่อลวงที่นำไปสู่การค้ำมนุษย์และการท่องเที่ยวเชิงเพศพาณิชย์ การพนันออนไลน์ โดยมีการสืบสวน

หาข่าวและขยายผลการจับกุม รวมถึงการสร้างความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติตามแนวทาง One World One Team ส่งผลให้ในปี 2561 มีการจับกุมข้อหา “ฉ้อโกงประชาชน/แชร์ลูกโซ่” รับเรื่องร้องเรียน 75 คดี ดำเนินคดีเสร็จสิ้น 32 คดี มีผู้เสียหาย 1,401 ราย ผู้ต้องหาทั้งหมด 154 ราย จับกุมแล้ว 134 ราย และสามารถจับกุมผู้ต้องหาชาวต่างชาติที่มีพฤติกรรมหลอกลวงคนไทยผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ แก๊งโรแมนซ์สแกม⁴

แผนภาพ 13 สถิติฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ปี 2559-2560

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

3. การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านความมั่นคงโดยเฉพาะปัญหาการค้ามนุษย์ มีการดำเนินงานที่นำไปสู่การวางรากฐานการพัฒนามาตรฐานระบบงานที่ยึดผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหาทั้งในด้านการดำเนินคดี ที่มีการเร่งรัดการสืบสวน การปราบปรามคดีการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ และเพิ่มประสิทธิภาพการปราบปราม การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ด้านการคุ้มครอง มีการเร่งรัดการจ่ายเงินช่วยเหลือคุ้มครองและค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย พัฒนาสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย เร่งรัดการจัดหาล่ามภาษาเพิ่มเติม ด้านการป้องกัน เร่งรัดการจัดระเบียบแรงงานและการจัดระเบียบสังคม การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีการค้ามนุษย์ ควบคู่กับการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้เกิดความร่วมมือในหลายภาคส่วน นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมายขาดการรายงานและไร้การควบคุมในภูมิภาค (IUU Fishing) เพื่อควบคุมการทำประมงผิดกฎหมายด้วยการออกกฎหมายในด้านที่เกี่ยวข้องและดำเนินการปฏิรูป

⁴ "โรแมนซ์สแกม" หรือ "โรแมนซ์สแกมเมอร์" เป็นพฤติกรรมของมิจฉาชีพที่หลอกล่อเงินเหยื่อผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ก โดยใช้รูปโปรไฟล์เป็นชายชาวต่างชาติหน้าตาดี สร้างเรื่องราวให้หลงเชื่อจนยอมโอนเงินด้วยความไวใจ

อย่างต่อเนื่องทั้งการกำหนดกรอบกฎหมาย การบริหารจัดการ การประมง การติดตามควบคุม และเฝ้าระวัง การตรวจสอบย้อนกลับ และการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ส่งผลให้การรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี 2561 กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาจัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ใน Tier 2 และสหภาพยุโรปประกาศปลดใบเหลืองไทยให้เป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือในการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม

การติดตามและเฝ้าระวังในระยะต่อไป

1. การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการซื้อขายและส่งมอบสินค้ายาเสพติดไปสู่การซื้อขายติดต่อและจ่ายเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งทำให้การปราบปรามจับกุมยากยิ่งขึ้น รวมทั้งการแพร่ระบาดของเฮโรอีนที่เพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่ ตลอดจนการซื้อขายและนำใช้สารเสพติดรูปแบบใหม่ อาทิ กระดาษเมา ผงบ๊วยยาอี

2. การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอาชญากรรมมีแนวโน้มเกี่ยวพันกันทั้งอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การขนส่งผู้อพยพ และการปลอมแปลงสินค้า จำเป็นต้องเร่งสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งระดับหน่วยงาน และองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนบูรณาการฐานข้อมูลและการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

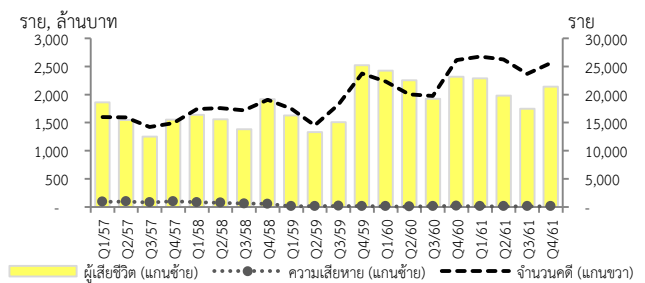
3. การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะในรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี 2561 ต่อเนื่องและจริงจัง โดยเน้นการวางรากฐานและพัฒนากระบวนการ กลไกการบริหารจัดการ เพื่อเกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในเชิงกว้างและเชิงลึก การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งในประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และประเทศต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ อันจะเป็นหลักประกันต่อประชาคมโลกถึงนโยบายต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศ

การเกิดอุบัติเหตุจากการขับขีรถจักรยานยนต์ยังคงเป็นอันดับต้นของการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

ไตรมาสสี่ปี 2561 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจากรถทางบกจำนวน 25,635 ราย ลดลงร้อยละ 1.9 จากไตรมาสเดียวกันปีก่อน มีผู้เสียชีวิต 2,139 ราย ลดลงร้อยละ 7.8 ขณะที่มูลค่าความเสียหายลดลงร้อยละ 46.6 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุสูงสุดคือ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด รถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นรถจักรยานยนต์มีสัดส่วนร้อยละ 19.8 รองมาเป็นรถยนต์นั่งร้อยละ 14.6 ของประเภทรถที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด

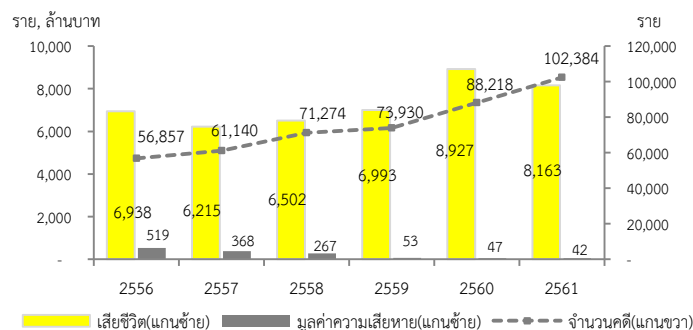
ตลอดปี 2561 การรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจากรถทางบก 102,384 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.1 มีผู้เสียชีวิต 8,163 ราย ลดลงร้อยละ 8.6 มีผู้บาดเจ็บรวม 60,812 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.5 มูลค่าความเสียหายเท่ากับ 42 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 11.8

แผนภาพ 14 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจากรถทางบก ตาย และมูลค่าความเสียหาย รายไตรมาส ปี 2557-2561

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

แผนภาพ 15 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกและจำนวนผู้เสียชีวิต ปี 2556-2561

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2562)

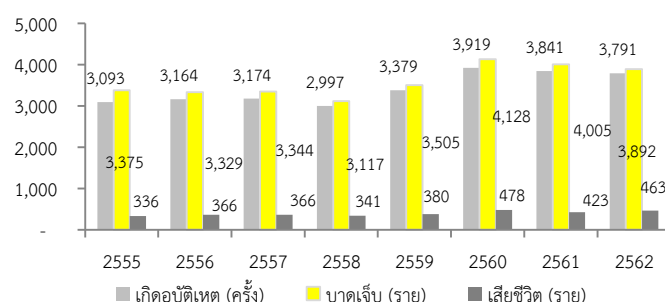
สำหรับยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุดตลอดทั้งปีและทุกเทศกาลของไทย ข้อมูลจากมูลนิธิเมาไม่ขับระบุว่าเกิดจากรถจักรยานยนต์สูงสุดร้อยละ 79.5 โดยเด็กและเยาวชน อายุ 15-25 ปีเป็นกลุ่มที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุดจากการขับซิ่งและโดยสารรถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกกันน็อก เสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 2,510 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 6.8 คน ส่งผลให้ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าและเยาวชนที่จะเป็นกำลังของประเทศในยุคเด็กเกิดน้อย-สูงวัยเพิ่ม ขณะที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI: 2560) ได้คำนวณมูลค่าความสูญเสียจากการเสียชีวิตและบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุจราจร เกิดความสูญเสียที่คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจราว 5 แสนล้านบาทต่อปี⁵

ด้านการดำเนินการ ในช่วงเทศกาลได้มีการป้องกันอย่างเข้มข้นทำให้การเกิดอุบัติเหตุลดลง โดยในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา พบว่ามีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุ 3,791 ครั้ง ลดลงร้อยละ 1.3 มีผู้บาดเจ็บ 3,892 คน ลดลงร้อยละ 2.8 เมื่อเทียบกับปีก่อน แต่มีผู้เสียชีวิต 463 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 หรือมีผู้เสียชีวิตในช่วงเทศกาล 2.7 คน/ชั่วโมง โดยกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์เป็นกลุ่มที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดร้อยละ 87.5 และมีผู้เสียชีวิตจากพฤติกรรมเสี่ยงไม่สวมหมวกกันน็อก 205 ราย หรือร้อยละ 44.3 และเสียชีวิตจากการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย 48 ราย หรือร้อยละ 10.4 ของจำนวนผู้เสียชีวิตในช่วง

เทศกาลปีใหม่ 2562 สะท้อนถึงความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เพิ่มขึ้น จากการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย การไม่สวมหมวกกันน็อก และการใช้ความเร็ว และจากอันตรายข้างทาง ทั้งนี้จากมาตรการคุมเข้มรถโดยสารสาธารณะทำให้ไม่มีผู้โดยสารที่มักับรถสาธารณะเสียชีวิต ทุกคัน ทุกเส้นทาง

ภาครัฐประสบความสำเร็จจากการวางแนวทางการเฝ้าระวังและลดการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2562 จึงจะนำสถิติอุบัติเหตุทางถนนมาวิเคราะห์หาสาเหตุลดอุบัติเหตุเพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในแต่ละพื้นที่ และเพื่อสร้างให้ถนนทุกสายเป็นเส้นทางแห่งความปลอดภัย บรรลุเป้าหมายลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนไม่เกิน 21 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2563 ด้วยการสนับสนุนกลไกระดับอำเภอ/ตำบล ให้เข้มแข็งเพื่อแก้ที่ “รากปัญหา” เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและเพิ่มมาตรการที่สร้างพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัยทั้งการสวมหมวกนิรภัย การจัดการความเร็วโดยติดตั้งเครื่องตรวจวัดความเร็ว และนำเทคโนโลยีมาใช้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อสอดส่องและติดตามผู้กระทำความผิดบดทลงโทษมาแล้วซ้ำ รวมทั้งออกแบบและสร้างช่องทางสำหรับรถจักรยานยนต์ที่ได้มาตรฐาน รณรงค์เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีไม่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์เพื่อลดการเสียชีวิต ตลอดจนเตรียมความพร้อมหน่วยแพทย์ฉุกเฉินให้ถึงจุดเกิดเหตุโดยเร็วเพื่อรักษาชีวิตผู้บาดเจ็บ

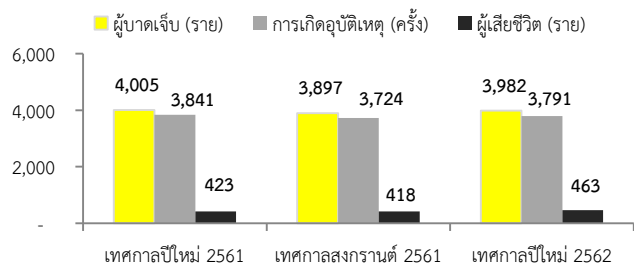
แผนภาพ 16 สถิติผู้เสียชีวิต/บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2555-2561

ที่มา: ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล 2562

⁵ คำนวณมูลค่าความสูญเสียจากการเสียชีวิตและบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุจราจรจากพื้นที่ในจังหวัดสระบุรี ด้วยวิธีการประเมินความเต็มใจที่จะจ่ายในการลดอุบัติเหตุทางถนนของคนในพื้นที่ พบว่า การเสียชีวิตมีมูลค่าเท่ากับประมาณ 10 ล้านบาทต่อราย ขณะที่การบาดเจ็บสาหัสมีมูลค่าเท่ากับประมาณ 3 ล้านบาทต่อราย

แผนภาพ 17 สถิติอุบัติเหตุจราจรในช่วงเทศกาลของไทยปี 2561-2562

ที่มา: ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล 2562

สถานการณ์โลกด้านความปลอดภัยทางถนน โดยองค์การอนามัยโลก

จากรายงานรายงานสถิติอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทยโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ในปี 2561 พบว่าประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนน 32.7 ต่อประชากรแสนคน สูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในอันดับ 9 ของประเทศสมาชิกทั้งหมด 175 ประเทศ โดยมีจำนวนผู้เสียชีวิต 22,491 ราย เฉลี่ยวันละ 60 คน ส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 15-29 ปี เสียชีวิตจากการขับซึ่รจักรยานยนต์ ร้อยละ 74 หรือประมาณ 16,600 รายต่อปี คิดเป็น 24.3 ต่อประชากรแสนคน มีสาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับซึ่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทั้งการขับเร็ว ขับย้อนศร เมาแล้วขับ การไม่สวมหมวกนิรภัย เมื่อเกิดอุบัติเหตุทำให้บาดเจ็บรุนแรงบริเวณศีรษะจนถึงขั้นเสียชีวิต จึงทำให้ไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากรถจักรยานยนต์เป็นอันดับหนึ่งของโลก ขณะที่อัตราการเสียชีวิตของผู้ใช้รถยนต์เป็น 4 ต่อประชากรแสนคน คนเดินเท้า 2.5 ต่อประชากรแสนคน และผู้ใช้รถจักรยาน 1.1 ต่อประชากรแสนคน

ที่มา: รายงานสถานการณ์โลกด้านความปลอดภัยทางถนน
โดยองค์การอนามัยโลก (WHO : 2018)

การร้องเรียนสินค้าและบริการลดลง แต่เพิ่มขึ้นในธุรกิจขายตรง

การรับเรื่องร้องเรียนสินค้าและบริการในปี 2561 มีจำนวน 11,258 ราย ลดลงจากปี 2560 ร้อยละ 14.9 โดยมีเรื่องร้องเรียนสินค้าและบริการทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ลดลงร้อยละ 16.1 สินค้าและบริการในกิจการโทรคมนาคมของ กสทช. ลดลงร้อยละ 15.8 และบริการทางการเงินของศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงครึ่งปีแรกเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 จากช่วงเดียวกันของปี 2560

สินค้าและบริการทั่วไปแม้ว่าโดยรวมจะลดลง แต่การร้องเรียนด้านธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงมีการร้องเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.0 เนื่องจากการขยายตัวของการขายสินค้าออนไลน์ สำหรับสินค้าที่มีการร้องเรียนมากที่สุดได้แก่ อาคารชุด รถยนต์ บ้านจัดสรร อพาร์ทเมนต์/หอพัก/บ้านเช่า คลินิก/สถาบันเสริมความงาม

ตาราง 14 การรับเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภค

หน่วย : ราย

ประเภทการร้องเรียน	2559	2560	2561	%YoY
สินค้าและบริการทั่วไป	7,409	8,870	7,441	-16.1
- ด้านโฆษณา	1,628	2,425	1,439	-40.7
- ด้านฉลาก	2,010	2,026	1,871	-7.7
- ด้านสัญญา	2,637	3,707	3,191	-13.9
- ด้านกฎหมาย	37	-	-	-
- ด้านธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง	1,097	712	940	32.0
บริการในกิจการโทรคมนาคม	4,445	3,196	2,692	-15.8
- โทรศัพท์เคลื่อนที่	3,249	2,146	2,065	-3.8
- อินเทอร์เน็ต	916	549	321	-41.5
- สถานีวิทยุคมนาคม	126	118	180	52.5
- โทรศัพท์ประจำที่	117	361	126	-65.1
- อื่นๆ	46	22	-	-
บริการทางการเงิน	1,588	782 ¹	797 ¹	1.9
- บริการสถาบันการเงิน	1,376	661 ¹	701 ¹	6.1
- อื่นๆ (ภัยการเงิน เปิดเผยข้อมูล เครดิตบูโร ฯลฯ)	212	121 ¹	96 ¹	-20.7
รวม	13,442	12,848	10,930	-14.9

หมายเหตุ: ¹ ข้อมูล ม.ค.-มิ.ย.

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กสทช. และศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

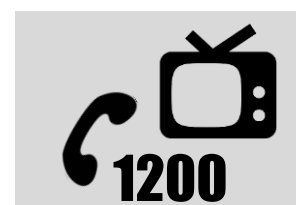
สินค้าและบริการในกิจการโทรคมนาคมที่มีการร้องเรียนมากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต โดยประเด็นร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องมาตรฐานและคุณภาพบริการ บริการเสริมและการคิดค่าบริการผิดพลาด ขณะที่บริการทางการเงินส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนบริการทางการเงินของสถาบันการเงิน (สง.) โดยเป็นปัญหาเรื่องพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการหรือดำเนินการล่าช้า ให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง คิดค่าธรรมเนียม/ดอกเบี้ยไม่ถูกต้อง และการร้องเรียนอื่นๆ อาทิ ภัยการเงิน การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

นอกจากนี้ รายงานของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคปี 2561 ได้ให้คำปรึกษาและรับเรื่องร้องเรียน 4,545 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นหมวดอาหาร ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ร้อยละ 33.11 โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการโฆษณาเกินจริง รองลงมาเป็นบริการสาธารณสุขร้อยละ 20.46 โดยเป็นเรื่องของการชดเชยเยียวยาจากอุบัติเหตุโดยสาธารณสุข พฤติกรรมของพนักงานไม่เหมาะสม และบริการสุขภาพร้อยละ 15.51 โดยเป็นการปรึกษาการย้าย สอบถามสิทธิประโยชน์ของผู้ใช้บัตรทอง⁶

สำหรับในช่วงปีที่ผ่านมามีความเคลื่อนไหวประเด็นการคุ้มครองบริโภคที่สำคัญ ได้แก่ การตรวจจับและดำเนินคดีเครื่องสำอางที่โฆษณาเกินจริงและไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งการผลักดันให้มีการควบคุมค่ายาและค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน โดยเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 ครม. มีมติเห็นชอบการกำหนดสินค้าและบริการควบคุมตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ โดยเพิ่มเวชภัณฑ์เกี่ยวกับการรักษา และบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์และบริการอื่นของสถานพยาบาลเกี่ยวกับการรักษาโรคเป็นสินค้าและบริการควบคุม และให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาความพร้อมก่อนที่จะมีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งพิจารณาแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ สนช. มีมติเห็นชอบ พ.ร.บ. การจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 โดยจะมีผลบังคับใช้ภายใน 60 วัน ขณะที่การผลักดันการห้ามใช้สารเคมีอันตรายสำหรับกำจัดวัชพืช 3 รายการ คือ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต (มี 53 ประเทศไม่อนุญาตให้ใช้) เนื่องจากมีข้อกังวลเรื่องสารตกค้างที่อาจส่งผลต่อโรคมะเร็งกินสัน อย่างไรก็ตาม การใช้สารดังกล่าวจะช่วยลดต้นทุนการผลิต คณะกรรมการวัตถุอันตรายจึงมีมติเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 อนุญาตให้ใช้สารเคมีอันตรายดังกล่าวกับพืช 6 ประเภท คือ ยางพารา ปาล์ม มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด และไม้ผลที่ขึ้นทะเบียน โดยจะพิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งในสองปีข้างหน้า เว้นแต่สามารถหาสารเคมีอื่นทดแทนก่อนได้

การเคลื่อนไหวต่างๆ แสดงถึงความตระหนักถึงสิทธิของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความหลากหลายของสินค้าบริการ ตลอดจนช่องทางการจำหน่าย ยังจำเป็นต้องเปิดช่องทางเพื่อสื่อสารและให้ความรู้ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนองค์กรของผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้บริโภคและภาคประชาสังคม ในการปกป้องและพิทักษ์สิทธิให้ได้รับสินค้าและบริการที่มีความปลอดภัย มีคุณภาพและเป็นธรรม

⁶ https://www.consumerthai.org/news-consumerthai/ffc-news/4302-620124consumerstat.html?fbclid=IwAR0XU_GcFpc8FuSjqvWWkLJdFT8RIDD3QCFF5SwssVp89EBea5shIN7cjLzo

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มศักยภาพของแรงงานในอนาคต

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ธนาคารโลกจึงได้พัฒนาดัชนีทุนมนุษย์ (Human Capital Index : HCI) เพื่อประเมินผลผลิตภาพของแรงงานในอนาคตจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ในอนาคต

ดัชนีทุนมนุษย์เป็นการวัดผลรวมของทุนมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 18 ปี โดยพิจารณาความเสี่ยงด้านสุขภาพและด้านการศึกษาของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การอยู่รอด (Survival) ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยเรียน โดยใช้อัตราเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (2) ระยะเวลาการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน (School) วัดจากระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนก่อนอายุ 18 ปี และผลสัมฤทธิ์การสอบระดับนานาชาติ โดยนำมาคำนวณเพื่อปรับเป็นระยะเวลาการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน และ (3) สุขภาพ (Health) โดยใช้อัตรารอดในผู้ใหญ่และอัตราการเติบโตอย่างมีสุขภาพในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

รายงานดัชนีทุนมนุษย์ ปี 2018 พบว่าประเทศไทยมีคะแนน 0.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 1.00 อยู่ในลำดับที่ 65 จากทั้งหมด 157 ประเทศ และอยู่เป็นลำดับที่ 4 ในประเทศอาเซียน รองจากสิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย สะท้อนว่าเด็กไทยมีผลผลิตภาพการทำงานจนถึงอายุ 60 ปี เพียงร้อยละ 60 ของศักยภาพที่ควรจะมี หากได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและการดูแลด้านสุขภาพอย่างเต็มที่ โดยยังมีช่องว่างของการสูญเสียจากการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ถึงร้อยละ 40 ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตภาพของแรงงานที่จะช่วยยกระดับรายได้ของแรงงาน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อเปรียบเทียบตามองค์ประกอบของดัชนี พบว่าองค์ประกอบส่วนใหญ่ของประเทศไทยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก อย่างไรก็ตาม ด้านการศึกษา ผลการประเมินสะท้อนว่าเด็กไทยโดยเฉลี่ยสามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเป็นเวลา

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าดัชนีทุนมนุษย์ ปี 2018 ของประเทศไทยกับทั่วโลก

Indicator	Worldwide	East Asia & Pacific	Upper Middle Income	Thailand
HCI Component 1: Survival				
Probability of Survival to Age 5	0.97	0.98	0.98	0.99
HCI Component 2: School				
Expected Years of School	11.2	11.9	11.7	12.4
Harmonized Test Scores	431	451	428	436
Learning-adjusted year of school				8.6
HCI Component 3: Health				
Survival Rate from Age 15 – 60	0.85	0.87	0.86	0.85
Fraction of Children Under 5 Not Stunted	0.77	0.78	0.87	0.89
Human Capital Index (HCI)	0.57	0.61	0.58	0.60

ตาราง 16 เปรียบเทียบค่าดัชนีทุนมนุษย์ ปี 2018 ในกลุ่มประเทศอาเซียน

Indicator	สิงคโปร์	เวียดนาม	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย	กัมพูชา	เมียนมา	สปป.ลาว
HCI Component 1: Survival								
Probability of Survival to Age 5	1.00	0.98	0.99	0.97	0.97	0.97	0.95	0.94
HCI Component 2: School								
Expected Years of School	13.9	12.3	12.2	12.8	12.3	9.5	9.9	10.8
Harmonized Test Scores	581	519	468	409	403	452	425	368
Learning-adjusted year of school	12.9	10.2	9.1	8.4	7.9	6.9	6.7	6.4
HCI Component 3: Health								
Survival Rate from Age 15 – 60	0.95	0.88	0.88	0.80	0.83	0.83	0.81	0.81
Fraction of Children Under 5 Not Stunted	-	0.75	0.76	0.67	0.66	0.68	0.71	0.67
Human Capital Index (HCI)	0.88	0.67	0.62	0.55	0.53	0.49	0.47	0.45

ที่มา: ธนาคารโลก (THE HUMAN CAPITAL PROJECT), 2018

รวม 12.4 ปี แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพการเรียนรู้จะมีความสามารถเทียบเท่ากับการเข้าเรียนเพียง 8.6 ปี ลดลง 3.8 ปี (จากการนำผลทดสอบทางการศึกษาระดับนานาชาติมาปรับ) สะท้อนถึงปัญหาคุณภาพการศึกษา ด้านสุขภาพ มีคะแนนการรอดชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ถึง 0.99 คะแนน และการยุติภาวะทุพโภชนาการในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีคะแนน 0.9 ซึ่งเป็นคะแนนสูงสุดในอาเซียนเป็นผลจากแก้ไขภาวะทุพโภชนาการในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่อัตรารอดในผู้ใหญ่ที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของโลก และมีคะแนนอยู่ต่ำกว่าสิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย ทั้งนี้เป็นผลมาจากอัตราการเสียชีวิตในประชากรอายุ 15-60 ปี จากสาเหตุสำคัญคือ อุบัติเหตุและโรคไม่ติดต่อ โดยมีสัดส่วนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ 32.7 ต่อประชากรแสนคน หรือวันละ

60 คน และสัดส่วนผู้เสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ 579.5 ต่อประชากรแสนคน หรือชั่วโมงละ 45 คน สูงสุดในกลุ่มประเทศอาเซียน

ตาราง 17 อัตราตายด้วยอุบัติเหตุและโรคไม่ติดต่อ ต่อประชากรแสนคน

ประเทศ	อุบัติเหตุ	โรคไม่ติดต่อ
กัมพูชา	17.8	380.03
อินโดนีเซีย	12.2	522.79
สปป.ลาว	16.6	417.28
มาเลเซีย	23.6	363.61
เมียนมา	19.9	551.39
ฟิลิปปินส์	12.3	432.04
สิงคโปร์	2.8	371.75
ไทย	32.7	579.55
เวียดนาม	26.4	448.35

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลปี 2016 ในการคำนวณ

ที่มา: องค์การอนามัยโลก (Global Status Report on Road Safety 2018) และ (Noncommunicable Diseases Country Profiles 2018)

แม้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมารัฐบาลมีการออกนโยบายที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ ทุกช่วงวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพในทุกด้าน โดยการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อวางรากฐานสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีเท่าเทียมกัน การยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ เพื่อตอบโจทย์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคตของประเทศ การจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสเข้าถึงทางการศึกษาของผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ การพัฒนาฝีมือแรงงานรองรับไทยแลนด์ 4.0 ตลอดจนพัฒนาและยกระดับบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเพื่อดูแลสุขภาพประชาชนในเชิงรุก ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ โดยให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเข้มข้นต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยยังต้องเฝ้าระวังและเร่งพัฒนาประเด็นสำคัญ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยการปฏิรูปการศึกษาในขณะนี้คาดว่าจะส่งผลให้การจัดการการศึกษาที่มี

คุณภาพขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นสะเต็มศึกษา ควบคู่กับด้านปริมาณ การยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน โครงการพัฒนารูปแบบครบวงจรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านอุตสาหกรรมและบริการ เช่น การอาชีวศึกษาทวิภาคีแนวใหม่ การจัดตั้งสถาบันไทยโคเซ็นเป็นความร่วมมือกับรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น เพื่อผลิตวิศวกร นักปฏิบัติ นักเทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่มีทักษะความเชี่ยวชาญสูงในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรม และสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีของประเทศ การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาศักยภาพสูงจากต่างประเทศในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เช่น ผลิตกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง สาขาการโรงแรมฯ การมีมาตรการที่สนับสนุนให้เด็กคงอยู่ในระบบโรงเรียน อาทิ การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่เด็กยากจนที่ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่าย ส่งเสริมและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ออกแบบและส่งเสริมนวัตกรรมการสอนเพื่อสร้างโอกาสเข้าถึงทางการศึกษาของเด็กที่อยู่ห่างไกล

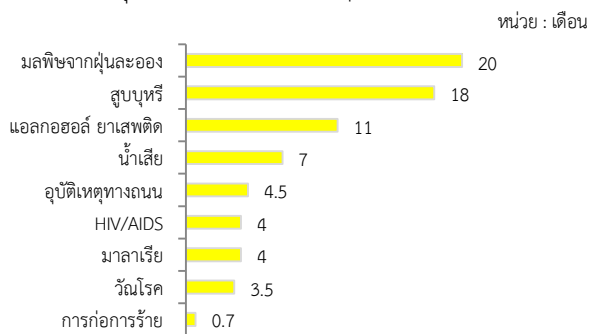
2. การเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยในประชากรวัยผู้ใหญ่ โดยลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพเพื่อลดการเสียชีวิตจากสาเหตุสำคัญคือ โรคไม่ติดต่อ และอุบัติเหตุ โดยการให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ส่งเสริมกิจกรรมทางสุขภาพที่เหมาะสมทั้งในรูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการ การมีมาตรการและบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนน ตลอดจนส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน

3. การเฝ้าระวังด้านโภชนาการและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมการวางแผนครอบครัวและงานอนามัยแม่และเด็กเพื่อให้มีการเตรียมพร้อมการมีบุตร การดูแลก่อน/หลังคลอด การส่งเสริมและเฝ้าระวังภาวะโภชนาการโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาส โดยการให้เงินอุดหนุน การส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนการสอน และการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับช่วงวัย ตลอดจนลดความเสี่ยงสุขภาพของเด็ก

รัฐต้องมุ่งมั่นและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นอย่างต่อเนื่อง

ฝุ่นละอองเป็นมลพิษทางอากาศที่เป็นปัญหาหลักในกรุงเทพมหานครและชุมชนขนาดใหญ่ ฝุ่นละอองที่มีอยู่ในบรรยากาศรอบๆ ตัวเรา มีขนาดตั้งแต่ 0.002 ไมครอน (มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า) ไปจนถึงขนาดใหญ่กว่า 500 ไมครอน โดยฝุ่นละอองที่ได้รับความสนใจคือฝุ่นละอองขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5)⁷ เนื่องจากเป็นฝุ่นละอองที่แขวนลอยอยู่ในอากาศได้นาน และมีผลต่อสุขภาพของคน ทั้งจากการเข้าสู่ปอดโดยตรงและเป็นศูนย์กลางให้สารพิษอื่นๆ ในอากาศเข้าไปในส่วนลึกของร่างกาย เช่น สารก่อมะเร็ง สารโลหะหนัก ฯลฯ ในปี 2556 องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้ PM2.5 อยู่ในกลุ่มที่ 1 ของสารก่อมะเร็ง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ 1 ใน 8 ของประชากรโลกเสียชีวิตก่อนวัยอันควร⁸ และอายุขัยเฉลี่ยของผู้ได้รับมลพิษฝุ่นละอองลดลงมากกว่าจากการสูบบุหรี่

แผนภาพ 18 อายุขัยเฉลี่ยที่ลดลงจากภัยต่างๆ

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลสถานการณ์คุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษของประเทศไทย พบว่า ค่าเฉลี่ย 1 ปี ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ในภาพรวมปี 2560 ไม่เกินค่ามาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 1 ปี = 25 มกค./ลบ.ม.) เท่ากับ 22 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ลดลงจากปี 2559 ที่เท่ากับ 27 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร เมื่อพิจารณารายพื้นที่ พบมลพิษเกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ อาทิ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ลำปาง ขอนแก่น

⁷ ฝุ่นละออง PM_{2.5} มีขนาดเล็กกว่าประมาณ 1 ใน 25 ส่วนของเส้นผ่านศูนย์กลางของเส้นผมมนุษย์ สามารถแพร่กระจายเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ หลงคมในปอดและกระแสเลือดโดยตรง ส่งผลอันตรายต่อกระบวนการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายและเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเรื้อรัง

⁸ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

และสระบุรี ทั้งนี้ ฝุ่นละออง PM2.5 จะมีค่าเกินมาตรฐานในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม โดยมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน 40-50 วัน และมีค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงที่สุดมากกว่า 100 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร แม้ค่าเฉลี่ยรายปีสูงกว่าค่ามาตรฐานไม่มากนัก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงกว่าองค์การอนามัยโลกมาก ซึ่งจะพบว่าในบางพื้นที่และบางช่วงเวลาที่มียค่าเฉลี่ยสูงติดต่อกันสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้ เช่น ในช่วงต้นปี 2562 (มกราคม-กุมภาพันธ์) พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ประสบปัญหาจากปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ได้ปกคลุมไปทั่วพื้นที่ในวงกว้าง ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก แต่เป็นปัญหาเกิดขึ้นเร็วและนานกว่าปีที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ และการก่อสร้าง ประกอบกับสภาพอากาศปิด ลมสงบความเร็วต่ำ ทำให้อากาศลอยตัวไม่ดี ซึ่งพบหลายพื้นที่ที่ระดับฝุ่นพิษสูงเกินค่ามาตรฐานของไทยที่ 50 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ขณะที่อีกหลายพื้นที่ที่รอบนอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้รับผลกระทบจากปัญหาฝุ่นละออง โดยเฉพาะจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ อาทิ ลำปาง ลำพูน แพร่ และตาก

ค่ามาตรฐานของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5)

ประกอบด้วยค่ามาตรฐาน 2 ลักษณะ คือ

- (1) **มาตรฐานเฉลี่ยรายปี** เป็นตัวบ่งชี้อันตรายในลักษณะที่ต้องได้รับสารติดต่อกันเป็นเวลานาน หลายสิบปีจนเกิดเป็นโรคเรื้อรัง
- (2) **มาตรฐานเฉลี่ยราย 24 ชั่วโมง** เป็นตัวบ่งชี้อันตรายในลักษณะกึ่งเฉียบพลัน คือสามารถเกิดปัญหาได้ทันทีเมื่อได้รับฝุ่นดังกล่าว และกึ่งเรื้อรังคือ ต้องได้รับไปช่วงเวลาหนึ่ง จึงจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพ

แต่ละประเทศได้กำหนดค่ามาตรฐานของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) แตกต่างกันตามบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความพร้อมทางเทคโนโลยีและการเงินของแต่ละประเทศ

ประเทศ	ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (มกค./ลบ.ม.)	ค่าเฉลี่ย 1 ปี (มกค./ลบ.ม.)
องค์การอนามัยโลก	25	10
สหภาพยุโรป	-	12
สหรัฐอเมริกา	35	12
ออสเตรเลีย	25	8
ญี่ปุ่น	35	15
เกาหลีใต้	50	27
มาเลเซีย (2018)	50	25
ประเทศไทย	50	25

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 16 ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM₁₀, PM_{2.5}) เฉลี่ยรายปี 2555-2560
หน่วย : (มกค./ลบ.ม.)

ปี	ค่าเฉลี่ย 1 ปี	
	ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM ₁₀)	ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})
2555	42.0	27.0
2556	45.0	28.8
2557	43.0	28.8
2558	42.0	28.0
2559	43.0	27.0
2560	41.0	22.0
ค่ามาตรฐาน	50	25

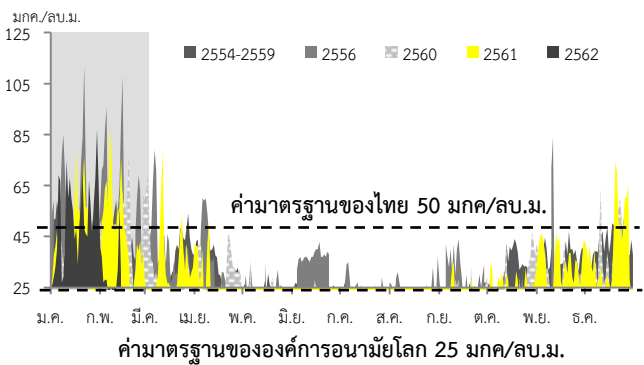
ที่มา: รายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศ กรมควบคุมมลพิษ ปี 2555-2560

ตาราง 17 ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ปี 2558 - 2561

สถานีตรวจวัด	ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})							
	ค่าเฉลี่ย 1 ปี				ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุด			
	2558	2559	2560	2561	2558	2559	2560	2561
อินทรีพิทักษ์ (กรุงเทพฯ)	36	43	31	28	ก.ล.	81	88	105
ร. สุทรศาสตร์วิทยาลัย (สมุทรสาคร)	62	52	51	55	145	113	96	144
ร. ยพราชวิทยาลัย (เชียงใหม่)	33	32	30	29	266	144	114	108
แม่เมะ (ลำปาง)	30	29	19	26	187	156	95	117
สนง. ทรัพยากรน้ำภาค (ขอนแก่น)	31	43	30	31	117	112	109	92
หน้าพระลาน (สระบุรี)	46	35	36	31	112	68	89	94
ค่ามาตรฐาน	25				50			

ที่มา: รายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศ ปี 2558-2561 กรมควบคุมมลพิษ

แผนภาพ 19 ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ที่เกินค่า 25 มกค./ลบ.ม.)

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งกำเนิดมลพิษฝุ่นละอองประกอบด้วย 2 แหล่ง คือ (1) แหล่งกำเนิดธรรมชาติ ได้แก่ ฝุ่นละอองดินฟุ้งปลิวจากพื้นดินและพื้นที่เกษตรกรรม ไฟป่า เกลือทะเล ภูเขาไฟปะทุ ฝุ่นฟุ้งปลิวจากทะเลทราย ซึ่งมักจะเป็นฝุ่นรวมที่มีขนาดใหญ่ และ (2) แหล่งกำเนิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ การใช้เชื้อเพลิง การจราจร โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า การก่อสร้าง

การเผาชีวมวล⁹ (รวมถึงการเผาขยะมูลฝอยและการเผาในที่โล่ง) และการเกษตรกรรม ซึ่งมักจะเป็นฝุ่นขนาดเล็กและแหล่งกำเนิดทางอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ จัดเป็นฝุ่นทุติยภูมิ¹⁰ สำหรับในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่า แหล่งที่มาของฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} อันดับ 1 มาจากไอเสียรถดีเซล 26.4% ตามด้วยจากการเผาชีวมวล 24.6% ฝุ่นทุติยภูมิ 20.7% และอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงหน้าแล้งจะมีการเผาชีวมวลสูงกว่าในช่วงหน้าฝน ขณะที่ในพื้นที่นอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการเผาในที่โล่งทั้งภายในประเทศไทยและจากประเทศเพื่อนบ้าน

ตาราง 18 แหล่งที่มาของฝุ่น PM_{2.5} ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ)

ที่มา	กรมควบคุมมลพิษ		เอไอที	
	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง
ไอเสียดีเซล	26.4	20.8	29.2	27.2
การเผาชีวมวล	24.6	35.5	24.9	37.8
ฝุ่นทุติยภูมิ	20.7	15.8	20.5	15.2
โรงงาน	5.1	3.4	5.6	5.5
ดิน	6.0	4.1	9.6	3.8
อื่นๆ	17.2	20.4	10.2	10.5

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากประเทศไทย ฝุ่นละอองยังเป็นปัญหาในประเทศกำลังพัฒนาหลายๆ ประเทศ อาทิ จีน อินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ ตัวอย่างประเทศต่างๆ ในการแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) **ประเทศจีน** ได้แก่ การสั่งปิดโรงงาน ถ่านหินแห่งสุดท้าย ระบุโครงการก่อสร้างในช่วงหน้าหนาวที่ผ่านมา ตั้งทีมขจัดควันพิษ “Smog Squad” ตระเวนห้ามชาวเมืองปิ้งย่างกลางแจ้ง ห้ามขายอาหารปิ้งย่างตามท้องถนน วางแผนปฏิบัติการในระยะยาว 5 ปี และห้ามเผาใบไม้ทุกชนิด ติดตั้งหอฟอกอากาศ **เกาหลีใต้** ได้แก่ ปิดโรงไฟฟ้าถ่านหิน 8 แห่งชั่วคราวในช่วงฤดูใบไม้ผลิ และปิดโรงไฟฟ้าถ่านหินเป็นการถาวรในปีหน้า **อินเดีย** ได้แก่ ห้ามแท็กซี่เครื่องยนต์ดีเซลวิ่งบริการ ทดลองให้รถยนต์เลือกวิ่งเฉพาะวันคู่ วันคี่ และห้ามจุดพลุในเทศกาลต่างๆ กระตุ้นให้ใช้รถไฟฟ้าภายในปี 2030

⁹ การเผาสารอินทรีย์ เช่น เศษไม้ แกลบ กากมันสำปะหลัง ฯลฯ

¹⁰ ฝุ่นขนาดเล็ก PM_{2.5} ประกอบด้วย ฝุ่นปฐมภูมิ (Primary PM_{2.5}) เกิดจากการเผาไหม้โดยตรง และฝุ่นทุติยภูมิ (Secondary PM_{2.5}) เกิดจากปฏิกิริยาเคมีในบรรยากาศ โดยมีสารกลุ่มซัลเฟอร์ หรือกลุ่มไนโตรเจน และแอมโมเนียเป็นสารตั้งต้น

เยอรมนี ได้แก่ ห้ามจอดรถใกล้บ้าน ต้องเสียเงินเช่าที่จอดรถแพง ทำให้ไม่อยากมีรถส่วนตัว **เดนมาร์ก** ได้แก่ การรณรงค์ให้ใช้จักรยาน และ**เมืองขนาดใหญ่ ปารีส เอเธนส์ เม็กซิโกซิตี มาดริด** ได้แก่ เลิกใช้รถยนต์ดีเซลภายในปี 2025 และสนับสนุนให้ใช้บริการขนส่งสาธารณะ

สำหรับประเทศไทยรัฐบาลมีแนวทางและมาตรการในการจัดการปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ในทิศทางเดียวกับต่างประเทศ โดยแบ่งเป็น

1. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงอากาศปิดและมีปริมาณฝุ่นละอองสูง โดยมีการติดตามตรวจสอบ ฝุ่นละอองและแจ้งเตือนสถานการณ์ผ่านช่องทางต่างๆ การให้ความรู้สร้างความเข้าใจกับสื่อมวลชนและประชาชนในการดูแลและป้องกันตนเองเมื่อต้องออกกลางแจ้ง การลดปริมาณฝุ่นในอากาศชั่วคราว ได้แก่ การฉีดพ่นละอองน้ำลดฝุ่นละอองในอากาศ การปฏิบัติการฝนหลวง การชะลอการก่อสร้างที่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง เข้มงวดในการเผาขยะในที่โล่ง รวมถึงการตรวจจับรถควันดำ ฯลฯ

2. การแก้ไขมลพิษฝุ่นถาวร โดยมีแนวทางลดการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ดังนี้

- การลดมลพิษฝุ่นจากภาคขนส่ง โดยปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง และคุณภาพรถยนต์ให้เป็นไปตามมาตรฐานไอเสียยูโร 5/6 โดยรัฐอาจออกมาตรการเยียวยาเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนา ปรับลดอายุการตรวจสภาพการใช้งานรถยนต์ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการขนส่งสาธารณะให้มีรถโดยสารที่ใช้เชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ แก๊สธรรมชาติ รถไฟฟ้า รถไฮบริด รวมทั้งพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งสาธารณะให้เชื่อมโยงครอบคลุมพื้นที่เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

- การลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเผาไหม้ที่เพิ่มปริมาณฝุ่นละอองจากการเกษตรและประชาชนทั่วไป โดยสร้างความตระหนักถึงภัยของมลภาวะฝุ่น การสร้างความร่วมมือและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ทำเกษตรแก่เกษตรกร เพื่อลดการเผาพื้นที่ในการเกษตร การเผาในที่โล่ง

รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนตรวจสภาพรถยนต์ตนเอง การใช้รถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- การลดมลพิษฝุ่นจากภาคอุตสาหกรรม โดยการกำหนดเขตปลอดมลพิษ สนับสนุนให้สถานประกอบการมีการบำบัดมลพิษก่อนระบายสู่อากาศ การปกคลุมสิ่งก่อสร้างต่างๆ

ทั้งนี้ รัฐต้องมีความมุ่งมั่นและดำเนินการแก้ไขปัญหา มลพิษฝุ่นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และมีหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบการแก้ไขปัญหา มลพิษฝุ่นเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจร รวมทั้งเร่งดำเนินการร่วมมือระดับภูมิภาค ในการแก้ไขปัญหา มลพิษทางอากาศ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ฝุ่นหมอกควันที่กระทบต่อหลายประเทศโดยเฉพาะพื้นที่อาเซียน ภูมิภาคพื้นมหาสมุทร นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปรับลดเพดานค่ามาตรฐานของฝุ่นละอองขนาดเล็กให้ใกล้เคียงกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

สำหรับภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ อาทิ ลดการเผาไหม้ในที่โล่งอันเป็นการเพิ่มปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก สถานที่ก่อสร้างต่างๆ ต้องมีการป้องกันการเกิดฝุ่นและบำบัดไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่น นอกจากนั้น ประชาชนควรต้องรู้จักหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงและรู้จักป้องกันตนเอง

บทความ เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย”

การพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้สังคมไทยมีความก้าวหน้าในหลายด้าน อาทิ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวนคนยากจนลดลง การเข้าถึงบริการทางการศึกษา และสาธารณสุขมีอย่างทั่วถึงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาที่สังคมไทยประสบอยู่ การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบกับการมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้นได้ อาทิ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำจึงยังเป็นประเด็นท้าทายสำหรับสังคมไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและการส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยได้บรรจุสาระเกี่ยวกับเรื่องความเหลื่อมล้ำไว้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

ความเหลื่อมล้ำเป็นความแตกต่างของฐานะความเป็นอยู่ของประชากร ทั้งในด้านรายได้ ทรัพย์สิน และความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า

- ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาค ในช่วงปี 2531–2560 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้เคลื่อนไหวอยู่ในช่วงแคบๆ ระหว่าง 0.445–0.530 โดยมีค่าลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2549 จาก 0.514 มาอยู่ที่ 0.453 ในปี 2560 ซึ่งเป็นค่าที่ยังค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยของกลุ่มประชากรจำแนกเป็น 10 กลุ่มรายได้ (Decile by Income) พบว่า รายได้ของกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดตลอดช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ขณะที่รายได้ของกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำแม้จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วกว่าของกลุ่มรายได้สูง แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้

ส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญได้ โดยประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด มีส่วนแบ่งรายได้เพียงร้อยละ 12.0 ตลอดช่วงปี 2531–2554 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.2 ในปี 2560 เท่านั้น ขณะที่ประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด มีส่วนแบ่งรายได้ระหว่าง 37.2–40.7 ในช่วงปี 2531–2554 และลดลงมาที่ร้อยละ 35.3 ในปี 2560

นิยามความเหลื่อมล้ำและวิธีการวัด

ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากร โดยไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้หรือความมั่งคั่ง แต่ยังรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของโอกาส การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ความแตกต่างของสถานภาพทางสังคม ความยุติธรรมและอำนาจทางการเมือง

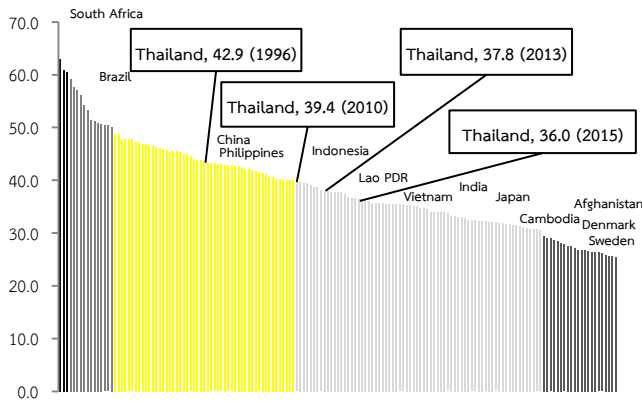
ในปัจจุบัน มีเครื่องมือในการวัดระดับความเหลื่อมล้ำในสังคมที่หลากหลาย อาทิ ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation: CV) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ดัชนีไทล์ (Theil Index) ดัชนีแอตคินสัน (Atkinson Index) สัดส่วนพาลมา (Palma Ratio) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) และ สัดส่วนพาลมา (Palma Ratio) เป็นเครื่องมือหลักที่ถูกนำมาใช้ในการอธิบายสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอย่างกว้างขวาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) เป็นวิธีการกระจายของข้อมูลทางสถิติ คิดค้นโดยนักสถิติชาวอิตาลีชื่อ คอร์ราโด จินี ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์นี้พัฒนามาจาก Lorenze curve ที่อธิบายถึงการกระจายตัวของรายได้ไปยังประชากรกลุ่มต่างๆ ทำให้จากสัมประสิทธิ์จีนิจึงมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่าจีนิที่ต่ำจะแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ หากค่านี้สูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้น

สัดส่วนพาลมา (Palma Ratio) เป็นสัดส่วนที่วัดความแตกต่างของการถือครองรายได้ของประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้มากที่สุด ต่อประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด ซึ่งจะบอกถึงความแตกต่าง (เท่า) ของการถือครองรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน โดยสัดส่วนดังกล่าวมีที่มาจากงานวิจัยของ Jose Gabriel Palma ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา (Palma 2006, 2011, 2013 และ 2014) ซึ่งพบว่า ความเหลื่อมล้ำที่สะท้อนจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคนั้น จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด (Decile 10) และสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Decile 1-4 หรือ Bottom 40%) ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรในกลุ่มรายได้ร้อยละ 10 ที่ 5-9 (Decile 5-9) มีสัดส่วนรายได้ค่อนข้างคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น

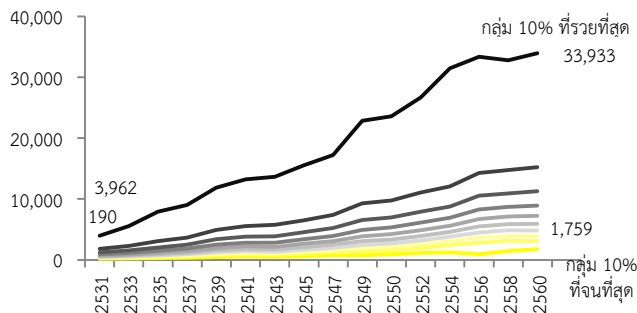
ที่มา: 1. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556 สศช.
2. Human Development Report 2007/2008, UNDP
3. รายงาน Thailand Systematic Country Diagnostic, World Bank
4. รายงาน Global Wealth Report 2018, Credit Suisse

แผนภาพ 20 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของไทยและต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารโลก

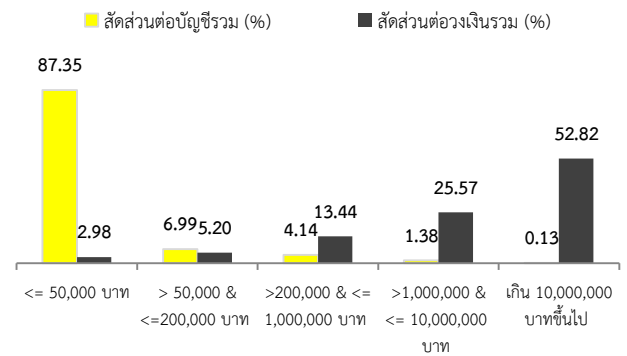
แผนภาพ 21 รายได้เฉลี่ยของประชากรจำแนกตามรายได้ (Decile by Income) ปี 2531-2560

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. และธนาคารโลก

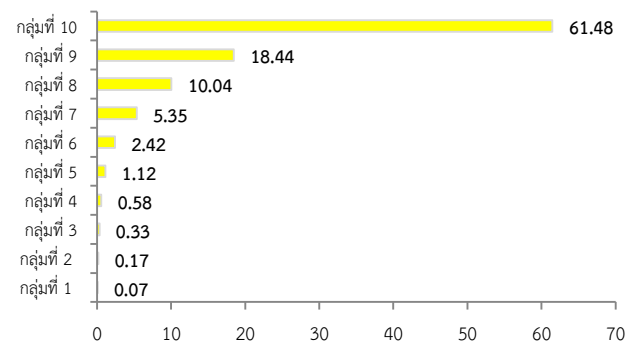
● **สินทรัพย์ทางการเงินและการถือครองที่ดิน**
กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อย ในปี 2561 บัญชีเงินฝากที่มีวงเงินเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป มีเพียง 111,517 บัญชีหรือคิดเป็นร้อยละ 0.1 ของจำนวนบัญชีทั้งหมด แต่มีวงเงินฝากสูงถึงร้อยละ 52.8 ของวงเงินฝากทั้งหมด ขณะที่บัญชีเงินฝากขนาดเล็กวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาท มี 84 ล้านบัญชีหรือคิดเป็นร้อยละ 99.9 ของจำนวนบัญชีทั้งหมด แต่มีวงเงินฝากเพียงร้อยละ 47.2 ของวงเงินฝากทั้งหมด เช่นเดียวกับการถือครองที่ดิน ซึ่งการศึกษาของ ดร. ดวงมณี เลหากุล (2556) พบว่า ในปี 2555 กลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงสุด (ร้อยละ 10) มีการถือครองที่ดิน 94.86 ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 61.5 ขณะที่กลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำสุด (ร้อยละ 10) มีการถือครองที่ดินเพียง 68,330 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนการถือครองที่ดินร้อยละ 0.1 มีความแตกต่างกันถึง 853.6 เท่า

แผนภาพ 22 สัดส่วนบัญชีเงินฝากต่อบัญชีรวมและสัดส่วนเงินฝากต่อเงินฝากรวม ปี 2561

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

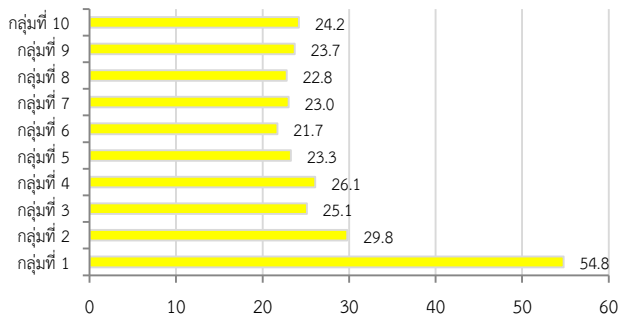
แผนภาพ 23 สัดส่วนการถือครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ จำแนกตามกลุ่มประชากรตามรายได้ (Decile by Income) ปี 2555

ที่มา: ดร. ดวงมณี เลหากุล (2556)

● **กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุน แต่มีภาระหนี้คิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าครัวเรือนรายได้สูงมาก** ในปี 2560 โดยกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้ต่ำสุด สามารถกู้ยืมได้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 56.3 ซึ่งการกู้ยืมของครัวเรือนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อทำการเกษตร โดยคิดเป็นร้อยละ 46.8 ของมูลค่าหนี้ รองลงมาเป็นการกู้เพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 32.1 ของมูลค่าหนี้ ขณะที่กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด มีครัวเรือนที่สามารถกู้ยืมได้คิดเป็นร้อยละ 49.7 โดยส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อลงทุนคือ กู้ยืมเพื่อซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 49.4 ของมูลค่าหนี้ รองลงมาเป็นการกู้เพื่ออุปโภคบริโภคร้อยละ 38.3 ของมูลค่าหนี้ ขณะที่เมื่อพิจารณาภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดยังมีภาระในการชำระหนี้สูงกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุดถึง 2 เท่า นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามิติเชิงพื้นที่ พบว่าคนในเมืองมีโอกาสกู้ยืมมากกว่าคนในชนบท

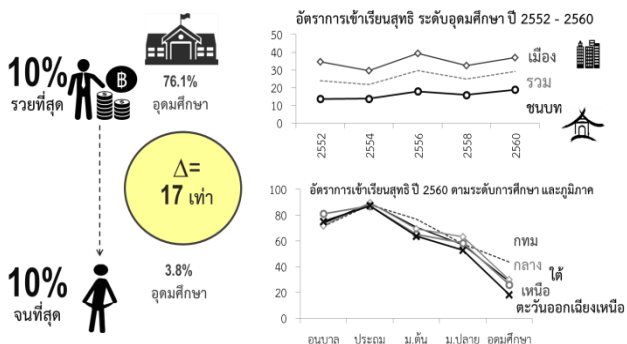
แผนภาพ 24 สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือนต่อรายได้ครัวเรือน
จำแนกตามกลุ่มประชากรตามรายได้ (Decile by Income) ปี 2560

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

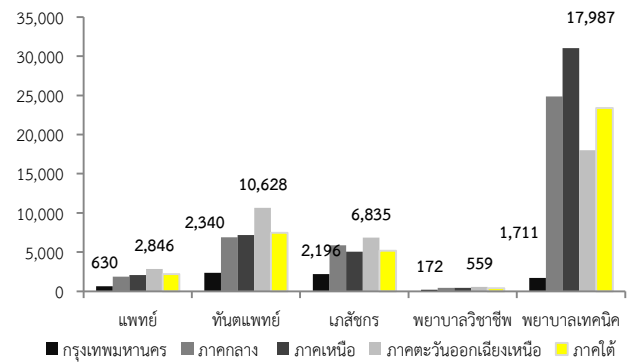
● การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและบริการ
สาธารณสุขยังมีความเหลื่อมล้ำทั้งในมิติพื้นที่และมิติรายได้
ด้านการศึกษา ในปี 2560 กลุ่มเด็กในครัวเรือนร้อยละ 10 ที่มี
รายได้สูงสุด มีอัตราการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
และอุดมศึกษาสูงกว่าเด็กในครัวเรือนร้อยละ 10 ที่มีรายได้
ต่ำสุด ถึง 1.9 เท่า และ 17 เท่าตามลำดับ นอกจากนี้ เด็กที่อาศัย
อยู่ในพื้นที่ต่างกันมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาต่างกัน โดยเฉพาะ
ในระดับอุดมศึกษา โดยพบว่าเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลมีอัตรา
การเข้าเรียนระดับปริญญาตรีสูงกว่าเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาล
ประมาณเป็นเท่าตัว เช่นเดียวกับบริการสาธารณสุขที่มีความแตกต่าง
ของทรัพยากรทางการแพทย์อย่างเห็นได้ชัด โดยกรุงเทพมหานคร
มีประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ทุกประเภทน้อยที่สุด
ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรต่อแพทย์ ทันตแพทย์
และเภสัชกรมากที่สุด ทำให้แพทย์ต้องมีการดูแลผู้ป่วยมากขึ้น
และอาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการให้บริการ รวมถึงคุณภาพ
ในการให้บริการด้วย

แผนภาพ 25 อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net enrolment rate) (%) ในมิติต่างๆ
ปี 2551-2560

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

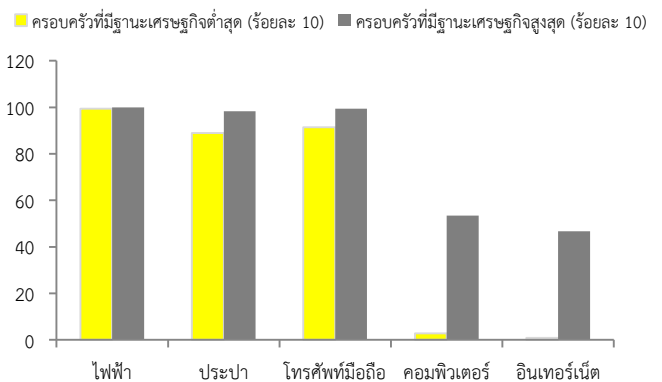
แผนภาพ 26 จำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ จำแนกตาม
ประเภทของบุคลากรทางการแพทย์ ปี 2560

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

● การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานของไทยมี
แนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังพบความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง
คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เมื่อพิจารณาครัวเรือนที่มี
สถานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุดโดยเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มี
สถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดในปี 2560 พบว่า ครัวเรือนที่มี
สถานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุดที่มีคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต
ในครัวเรือน เพียงร้อยละ 2.8 และ 0.9 ตามลำดับ ขณะที่
ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดมีคอมพิวเตอร์ และ
อินเทอร์เน็ตในครัวเรือนมากถึงร้อยละ 53.4 และ 46.8
ตามลำดับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล
นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการสร้างรายได้

แผนภาพ 27 ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่ม
ครัวเรือนตามระดับรายได้ประจำเฉลี่ยต่อคน ปี 2560

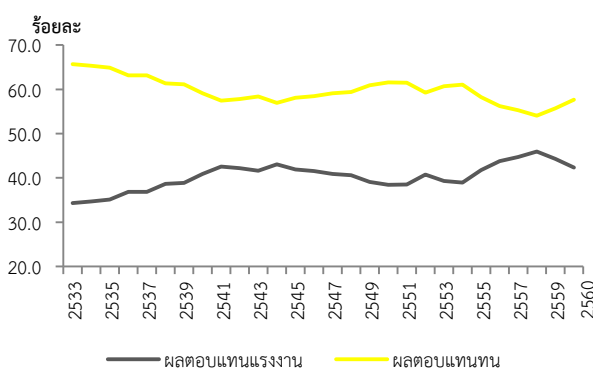
ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560

สาเหตุของความเหลื่อมล้ำ

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำข้างต้นชี้ให้เห็นว่าผู้มีรายได้น้อยยังมีโอกาสในการหารายได้ที่ต่ำกว่าผู้มีรายได้สูงอย่างมาก ทั้งจากการมีการศึกษาต่ำ ไม่มีทรัพย์สิน หรือที่ดินในการประกอบอาชีพ และมีต้นทุนในการเข้าถึงแหล่งทุนในระดับสูง ขณะเดียวกันการที่คนรุ่นใหม่ในครัวเรือนที่มีรายได้น้อยจะสามารถยกระดับตัวเองให้สูงขึ้นได้ก็มีความจำกัด อีกทั้งคุณภาพการให้บริการของรัฐทั้งการศึกษา และสาธารณสุขก็มีความแตกต่างของคุณภาพในแต่ละพื้นที่อีกด้วย ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุของความเหลื่อมล้ำได้ดังนี้

• **โครงสร้างทางเศรษฐกิจยังคงเอื้อประโยชน์ให้กับเจ้าของทุนมากกว่าแรงงาน** นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจยังคงส่งเสริมการขยายตัวของนอกภาคเกษตรมากกว่าในภาคเกษตร ขณะที่กำลังแรงงานส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตร อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้รับประโยชน์จากมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันทางการผลิต ส่งผลให้ผลตอบแทนส่วนใหญ่ตกอยู่กับเจ้าของทุนมากกว่าจะกระจายไปยังแรงงาน นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังไม่มี การนำผลตอบแทนต่อสิ่งแวดล้อมมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันมีต้นทุนต่ำกว่าที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

แผนภาพ 28 สัดส่วนผลตอบแทนแรงงานและผลตอบแทนทุน ปี 2533-2560

ที่มา: สถิติบัญชีประชาชาติของประเทศไทย ปี 2560 (สศช.)

ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของประเทศไทย

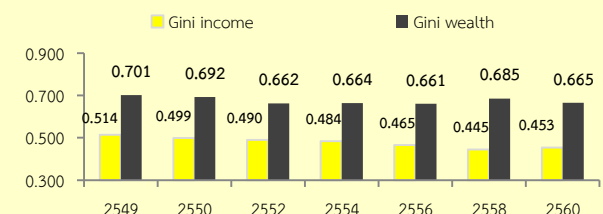
ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความเหลื่อมล้ำที่ต้องพิจารณาควบคู่กับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ กรณีของประเทศไทย การพิจารณาความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งสามารถคำนวณได้จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ เช่นเดียวกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ครอบคลุมมูลค่าทรัพย์สิน ได้แก่ (1) บ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างของครัวเรือนทั้งที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย/บ้านพักชั่วคราว/บ้านพักตากอากาศ หรือที่อยู่อาศัยที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ (2) ยานพาหนะทุกประเภทที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ ทั้งที่ใช้ในครัวเรือน และใช้ทำธุรกิจ โดยไม่รวมจักรยาน (3) สินทรัพย์ทางการเงินเพื่อการออม เช่น บัญชีเงินฝากในธนาคาร สลากออมสิน/ธกส. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กบข. เบี้ยสะสมประกันชีวิต บัญชีเงินฝากธนาคารหมู่บ้าน หุ้นสหกรณ์ (4) สินทรัพย์ทางการเงินเพื่อการลงทุน ประกอบด้วย หุ้น พันธบัตร กองทุนรวม RMF LTF และ (5) สินทรัพย์อื่นๆ เช่น ทอง อัญมณี เงินสด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การพิจารณาความมั่งคั่งของครัวเรือนไม่สามารถพิจารณาจากทรัพย์สินอย่างเดียว จำเป็นต้องพิจารณาถึงหนี้สินของครัวเรือนด้วย ดังนั้นความมั่งคั่งของครัวเรือนในที่นี้จึงเป็นผลรวมของทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือนหักด้วยหนี้สินครัวเรือน

ผลการคำนวณ พบว่า ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งของไทยในปี 2560 มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคเท่ากับ 0.665 สูงกว่าความเหลื่อมล้ำจากรายได้ซึ่งเท่ากับ 0.453 ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นกับทุกประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากความมั่งคั่งเป็นการสะสมมูลค่าที่ให้ผลตอบแทนมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น ราคาที่ดินมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี เป็นต้น โดยการถือครองความมั่งคั่งสุทธิของครัวเรือนที่มีความมั่งคั่งสุทธิมากที่สุดมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 57.89 ในปี 2549 เป็น 49.91 ขณะที่มีการกระจายความมั่งคั่งสุทธิไปยังกลุ่มที่เรียกว่า ระดับกลางถึงสูง (Decile ที่ 6-9) มากขึ้น ส่วนกลุ่มล่าง (Decile ที่ 1-5) มีความมั่งคั่งสุทธิเพิ่มขึ้นช้ามากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

Decile	ความมั่งคั่งสุทธิ						
	2549*	2550*	2552*	2554*	2556	2558	2560
1 (น้อยที่สุด)	-1.17	-0.77	-0.97	-0.56	-0.61	-0.40	-0.63
2	0.43	0.48	0.60	0.39	0.51	0.60	0.33
3	1.12	1.19	1.49	1.28	1.61	1.60	1.22
4	2.11	2.25	2.68	2.62	2.85	2.63	2.48
5	3.37	3.53	3.87	4.07	4.11	3.62	3.080
6	4.79	4.94	5.48	5.72	5.70	4.96	5.63
7	6.77	6.87	7.40	7.83	7.77	6.97	7.97
8	9.65	9.89	10.40	10.74	10.94	9.83	11.51
9	15.04	15.25	16.14	16.15	17.04	15.24	17.78
10 (มากที่สุด)	57.89	56.38	52.92	51.76	50.07	54.98	49.91
Gini-coefficient	0.701	0.692	0.662	0.664	0.661	0.685	0.665

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ประมวลผลโดย สศช.

* ใช้ค่ากลางของช่วงทรัพย์สินทางการเงินระหว่างเป็นตัวแทนในการคำนวณ

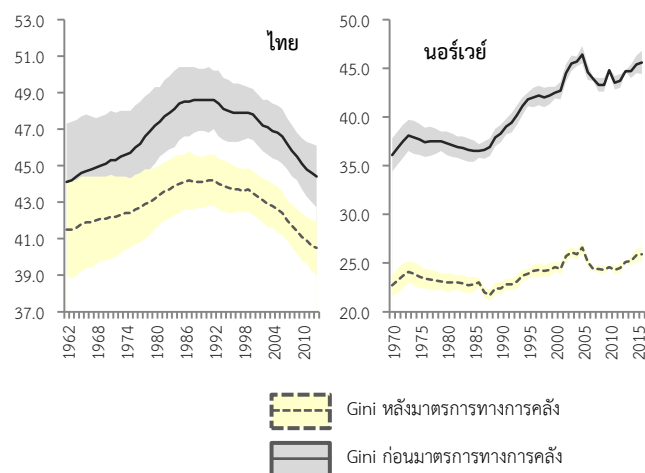
ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ข้อจำกัดและบทสรุป

แม้ว่าประเทศไทยสามารถหาข้อมูลมาสะท้อนความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งได้ แต่ผลการคำนวณยังมีข้อจำกัดที่สำคัญในด้านการจัดเก็บข้อมูล เนื่องจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นการจัดเก็บโดยการสำรวจ ทำให้กลุ่มตัวอย่างอาจไม่ครอบคลุม หรือการสัมภาษณ์อาจเข้าไม่ถึงกลุ่มคนรวยที่แท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข้อมูลข้างต้นถือเป็นข้อมูลทางสถิติที่ดีที่สุดในปัจจุบันที่ประเทศไทยสามารถนำมาใช้ในการนำเสนอสถานการณ์และทิศทางความเหลื่อมล้ำตามหลักวิชาการได้ ทั้งนี้ แม้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำจะดีขึ้นทั้งด้านรายได้ และความมั่งคั่งสุทธิ แต่ความเหลื่อมล้ำก็ยังเป็นประเด็นที่ประเทศต้องให้ความสำคัญต่อไป โดยเฉพาะในการทำให้ประชากรทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันตามความสามารถของตนเอง มีกฎหมาย กฎระเบียบที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อคนใดคนหนึ่ง และมีการจัดสรรทรัพยากรของรัฐที่เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

● **โครงสร้างทางภาษีไม่สนับสนุนการกระจายรายได้**อย่างเป็นธรรม ปัจจุบันประเทศไทยยังมีการเก็บภาษีจากฐานสินทรัพย์น้อย ทั้งที่สินทรัพย์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ข้ามรุ่น การจัดเก็บภาษีของไทยส่วนใหญ่จัดเก็บจากฐานการบริโภค ขณะที่การจัดเก็บจากฐานรายได้กลับมีสัดส่วนการจัดเก็บเพียงร้อยละ 34.8 ของรายได้ทั้งหมดของรัฐบาลในปีงบประมาณ 2560 นอกจากนี้ มาตรการลดหย่อนภาษีที่เอื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มรายได้สูงมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำ ประกอบกับนโยบายแบบถัวหน้าทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์เท่ากัน ส่งผลให้มาตรการทางการคลังในปัจจุบันไม่สามารถทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับประเทศอื่น

แผนภาพ 29 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของไทย ก่อนและหลังมาตรการทางการคลัง

ที่มา: ฐานข้อมูล The Standardized World Income Inequality Database

ขณะเดียวกันการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับบริษัทขนาดใหญ่แตกต่างกับบริษัทขนาดเล็ก โดยบริษัทขนาดใหญ่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และได้รับการส่งเสริมหรืออุดหนุนมากกว่าบริษัทขนาดเล็กและ SMEs ก็ส่งผลต่อการกระจายรายได้เช่นกัน

● **โอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนและบริการทางการเงินของคนในชนบทยังมีอยู่อย่างจำกัด** โดยพบว่าคนในชนบทเข้าถึงบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์เพียงร้อยละ 33.9 ต่ำกว่าคนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับบริการทางการเงินถึงร้อยละ 85.8 นอกจากนี้ ยังพบว่า อาชีพ

ที่มีภาระหนี้สินมากที่สุดของประเทศคือ เกษตรกร รองลงมาคือ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจรายย่อย (สศค. 2558) โดยร้อยละ 97 ของบุคคลที่มีรายได้น้อยกว่า 1.5 หมื่นบาทต่อเดือนเป็นหนี้ และร้อยละ 54 ของประชากรกลุ่มนี้เคยเป็นหนี้นอกระบบ ซึ่งมีต้นทุนทางการเงินสูงกว่าหนี้ในระบบมาก สะท้อนถึงการไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างเท่าเทียมกับประชากรกลุ่มอื่นๆ และเป็นการตอกย้ำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มรายได้ไม่สามารถลดลงได้อีกด้วย

● **การกระจายตัวของทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ** การศึกษาและสุขภาพที่ดีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้การเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นไปได้อย่างคล่องตัว ปัจจุบันทรัพยากรทางการศึกษาและสาธารณสุขของไทยยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ครูโรงเรียนในกรุงเทพมหานครโดยเฉลี่ยมีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอนค่อนข้างสูงโดยเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กและอยู่พื้นที่ห่างไกลซึ่งมีต้นทุนสูงกว่าโรงเรียนปกติ ทำให้ค่าใช้จ่ายที่สูงในพื้นที่ห่างไกลไม่ได้สะท้อนการศึกษาที่มีคุณภาพดี ด้านสาธารณสุขก็ประสบปัญหาการกระจายทรัพยากรให้เท่าเทียม เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ส่วนใหญ่ต้องการทำงานและใช้ชีวิตในเมืองใหญ่และโรงพยาบาลใหญ่ที่ทันสมัย

● **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังมีความเหลื่อมล้ำส่งผลกระทบต่อโอกาสทางเศรษฐกิจและการเลื่อนชั้นทางสังคม** ได้แก่ ความไม่รู้ไม่เข้าใจในสิทธิของตนเอง และข้อกฎหมายในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ทำให้ถูกเอาเปรียบได้ง่าย เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ก็มีค่าใช้จ่ายสูงทำให้ผู้มีรายได้น้อย ไม่สามารถใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาที่ยากจนขาดแคลนเงินหรือหลักทรัพย์ในการยื่นหลักประกันขอลปล่อยตัวชั่วคราว ทำให้ถูกกักขังก่อนการตัดสินคดี เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการสู้คดี ก็ขาดแคลนเงินในการจ้างทนายความ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการเหยียดหยามที่ยังไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดการผูกขาดทางการค้า ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างเสรีด้วย

นโยบายแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ผ่านมา

1. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลมากขึ้น

- ปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ปัจจุบันอัตราค่าจ้างอยู่ที่ 308-330 บาท/วัน
- พัฒนาปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร บริหารจัดการพื้นที่การเกษตร ตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก ปรับพื้นที่การเกษตรตามความเหมาะสม และพัฒนาเป็น Smart Farmer
- จัดสรรที่ดินทำกิน ตามนโยบายของ คทช. จัดสรรที่ดินไปแล้ว 329,772 ไร่ ใน 61 จังหวัด

2. การปรับโครงสร้างภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

จัดเก็บภาษีจากฐานสินทรัพย์เพิ่มขึ้น โดยการออกกฎหมาย ดังนี้

- พ.ร.บ. ภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 กำหนดให้ผู้รับมรดกต้องเสียภาษี ในกรณีที่มีมูลค่าเกิน 100 ลบ.
 - บุคคลธรรมดา ภาษี 10% ในส่วนเกิน 100 ลบ.
 - บุพการี/ผู้สืบสันดาน ภาษี 5% ในส่วนที่เสียภาษี
- (ร่าง) พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ใช้จัดเก็บแทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ จัดเก็บในอัตราก้าวหน้าตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยการประเมินของกรมธนารักษ์ทุก 4 ปี

3. การขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินของผู้มีรายได้น้อย

โครงการแก้ไขปัญหานี้มีกรอบอย่างบูรณาการและยั่งยืน ประกอบด้วย 5 แนวทาง

- 1) จัดการเจ้าหนี้ในระบบ มี พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560
- 2) โกลด์เปลี่ยนโฉมหน้าทุกจังหวัด
- 3) ให้สินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัด (สินเชื่อเพื่อโกฟแนนซ์) และจัดตั้งหน่วยแก้หนี้ของระบบภายในธนาคารออมสินและ ธ.ก.ส.
- 4) มีฐานข้อมูลหนี้ในระบบ
- 5) พัฒนาผู้กู้ผ่านกลไกคณะกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการหารายได้ของผู้กู้ในระบบ

4. การดำเนินนโยบายการคลังด้านรายจ่ายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

- โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ให้เงินอุดหนุนแก่เด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจน รายละ 400 บาท/คน/เดือน เป็นเวลา 12 เดือน และเพิ่มเงินอุดหนุนรายละ 600 บาท/เดือน ในปี 2561
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ช่วยเหลือแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสทั้งในและนอกระบบการศึกษา
- โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อย พัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ และคนพิการ ส่งเสริมความมั่นคงด้านที่อยู่ พร้อมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็น
- โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มุ่งเน้นการจัดมาตรการพิเศษให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้มีรายได้น้อยและยากจน

5. การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

มาตรการทางเลือกแทนโทษจำคุก เพิ่มโอกาสในการต่อสู้คดีของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย มีดังนี้

- กองทุนยุติธรรม เพื่อเป็นแหล่งทุนสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การปล่อยตัวชั่วคราว การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- การพัฒนานวัตกรรมการปล่อยชั่วคราว โดยใช้ระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นการปล่อยชั่วคราว เปลี่ยนจากการใช้เงินเพื่อประกันตัว เป็นการประเมินความเสี่ยงในการหลบหนี รวมทั้งช่วยลดช่องว่างของความไม่เสมอภาคและความไม่เป็นธรรมด้วยการลดค่าใช้จ่าย
- การใช้เครื่องมือติดตามตัว ติดตามความเคลื่อนไหวในการปล่อยชั่วคราว เป็นนวัตกรรมการควบคุมความประพฤติ ที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้ดำเนินชีวิตกับครอบครัวในระหว่างการพิจารณาคดี

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

จากนโยบายที่ผ่านมา จะพบว่าการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีการพิจารณาปัจจัยสำคัญเป็นพื้นฐานค่อนข้างครบถ้วนในทุกปัจจัย อย่างไรก็ตาม ยังคงจำเป็นต้องเร่งดำเนินนโยบายข้างต้นให้เข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลในการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจนต่อไป นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายข้างต้นยังคงมีช่องว่างของนโยบายที่ยังสามารถดำเนินการเพิ่มเติมอันจะช่วยให้การลดความเหลื่อมล้ำมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น ดังนี้

• การสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน

และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยการเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ซึ่งจะเป็ศูนย์กลางบูรณาการการขับเคลื่อนการแก้ปัญหายากจนและความเหลื่อมล้ำด้านนโยบาย งบประมาณ และการดำเนินโครงการ ทั้งในระดับประเทศ หน่วยงาน และพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรม

• การบูรณาการฐานข้อมูลด้านความยากจนและ

นำมาใช้ในการช่วยเหลือประชากรกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงอย่างเป็นรูปธรรม ที่ผ่านมามี สศช. ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform หรือ TPMAPI) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายหน่วยงานให้สามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น/ท้องที่ จังหวัด ประเทศ หรือปัญหาความยากจนรายประเด็น ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาดังกล่าวกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างการนำไปทดลองในพื้นที่นำร่อง ซึ่งหากสำเร็จจะนำไปสู่การขยายผลในระดับประเทศต่อไป

• การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการลด

ความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการปรับปรุงปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม มีการแบ่งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สมดุลมากขึ้น อาทิ การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า

การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจขนาดเล็ก-กลาง ให้เหมาะสมและไม่ด้อยกว่าของธุรกิจขนาดใหญ่ ทบทวนสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ให้แก่เจ้าของทุน ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และผลักดันการบังคับใช้และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันต่อรูปแบบสินค้าและบริการที่เปลี่ยนไป

- **การกำหนดนโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น** เช่น เพิ่มการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สิน โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรม การเปลี่ยนมือทรัพย์สิน (Property Transaction Tax: PTT) การจัดเก็บภาษีกำไรส่วนเกินทุน (Capital Gains Tax) และปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนปรับโครงสร้างการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเชิงบูรณาการ และเชิงพื้นที่ที่มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อลดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ
- **การเพิ่มมาตรการในการยกระดับรายได้ โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด** โดยการพัฒนาทักษะความชำนาญ การจัดสรรเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพอย่างทั่วถึง การขยายโอกาสในการเข้าถึงข่าวสาร สารสนเทศ และองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและการสนับสนุนด้านการตลาด ตลอดจนส่งเสริมทักษะการบริหารเงินเพื่อให้สามารถจัดการรายได้ เงินทุน และหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ

- **การเพิ่มมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม** โดยเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของประชาชน และกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง การขยายความครอบคลุมของกองทุนยุติธรรมให้ทั่วถึงมากขึ้น รวมถึงการนำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาใช้อย่างจริงจัง นำไปสู่การประเมินผลงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเป็นรูปธรรม

การใช้ระบบ TPMAPI กับการระบุปัญหา: กรณีตัวอย่างจังหวัดสมุทรสงคราม

ปัจจุบัน สศช. Nectec และหน่วยงานต่างๆ ได้พัฒนาระบบข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai Poverty Map and Analytical Platform: TPMAPI) ขึ้น ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลโดยใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชนของแต่ละบุคคลในการเชื่อมโยงข้อมูลประเภทต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยใช้แนวคิดความยากจนหลายมิติ (Multidimensional poverty index: MPI) เป็นตัวชี้วัดในการกำหนดเป้าหมายการแก้ไขปัญหา ซึ่ง MPI จะพิจารณาคนจนจาก 5 ด้านคือ รายได้ การศึกษา ความเป็นอยู่ สุขภาพ และการเข้าถึงบริการของภาครัฐ

การใช้ TPMAPI ในจังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามได้นำข้อมูล TPMAPI ไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งในเบื้องต้นจังหวัดสมุทรสงครามได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการขึ้น โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ร่วมกับภาคราชการ และภาคเอกชน และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในระยะแรกจำนวน 96 ครัวเรือน และได้ลงพื้นที่สำรวจครัวเรือนเป้าหมาย ซึ่งพบว่า มีจำนวน 43 ครัวเรือนที่สภาพความเป็นอยู่ไม่ใช่ครัวเรือนยากจน ขณะที่อีก 53 ครัวเรือนพบว่ามีคุณสมบัติตรงกับข้อมูลในระบบ TPMAPI โดยครัวเรือนในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพบ้านพักอาศัย การขาดรายได้ และอาชีพ รวมทั้งขาดการดูแลสุขภาพ

การดำเนินงานแก้ปัญหา

ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งการให้แต่ละอำเภอมาดูแลเรื่องการซ่อมแซมบ้าน มอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอประสานหาทางช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และมอบหมายให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้ามาดูแลสุขภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ คณะทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนจึงได้ประสานกับวัดในท้องที่จัดงานทอดผ้าป่า ระดมทุนเพื่อช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือนให้กับคนยากจน โดยมีชื่อโครงการคือ “สร้างบุญ ซ่อมบ้าน คนแม่กลองไม่ทิ้งกัน” ขณะเดียวกันได้ประสานกับโรงเรียนอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อมาช่วยในการก่อสร้างบ้าน อีกด้วย

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2558				2559				2560				2561			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1. คุณภาพของคน																
การมีงานทำ ^{1/}																
การมีงานทำ (พันคน)	37,612	37,752	38,330	38,370	37,684	37,393	38,263	37,430	37,443	37,538	37,647	37,205	37,361	37,884	38,301	37,911
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	0.94	0.88	0.92	0.80	0.97	1.08	0.94	1.00	1.21	1.22	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	0.94	0.88	0.92	0.80	0.97	1.08	0.94	0.97	1.21	1.24	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.48	0.37	0.37	0.42	0.45	0.42	0.41	0.47	0.62	0.53	0.45	0.57	0.60	0.47	0.40	0.40
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.29	0.84	1.20	0.96	1.35	1.41	0.98	1.34	1.27	1.57	1.47	1.27	1.62	1.13	1.07	1.07
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.22	1.19	1.09	0.98	1.17	1.33	0.91	1.07	1.64	1.41	1.21	1.22	1.53	1.22	1.09	1.15
- อาชีวศึกษา	1.15	1.19	1.28	1.07	1.90	1.70	1.22	1.44	2.25	2.51	1.61	1.45	2.03	1.90	1.15	1.31
- วิชาชีพชั้นสูง	1.37	1.77	1.81	1.17	1.27	2.13	1.51	1.17	2.34	2.63	2.47	1.89	2.18	2.42	1.42	1.41
- อุดมศึกษา	1.61	1.86	1.82	1.44	1.61	1.98	2.24	1.75	1.91	2.02	2.40	2.07	1.96	1.90	2.11	1.85
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	281.2	277.2	250.9	280.8	292.9	351.8	217.3	237.4	335.6	350.1	271.4	256.0	335.7	282.5	319.0	232.8
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)																
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	47.90	47.92	47.78	47.46	46.75	46.62	46.83	45.78	45.80	45.49	45.36	45.06	45.68	45.01	44.96	44.81
- มัธยมศึกษาตอนต้น	15.82	15.79	15.79	15.90	16.13	16.04	16.28	16.45	16.39	16.38	16.85	16.88	16.56	16.69	16.89	16.73
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.16	12.24	12.25	12.44	12.61	12.56	12.42	12.77	12.64	12.77	12.61	12.75	12.77	12.94	13.07	13.20
- อาชีวศึกษา	3.57	3.62	3.67	3.39	3.57	3.69	3.71	3.65	3.71	3.60	3.76	3.66	3.52	3.62	3.69	3.65
- วิชาชีพชั้นสูง	4.77	5.00	5.05	5.01	4.89	5.04	5.01	5.14	4.99	5.22	5.18	5.16	5.15	5.28	5.17	5.27
- อุดมศึกษา	15.77	15.43	15.46	15.80	16.05	16.04	15.74	16.21	16.46	16.54	16.25	16.49	16.32	16.46	16.23	16.34
สุขภาพ																
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{2/}																
- ปอดอักเสบ	56,556	42,176	57,754	60,473	65,661	45,244	72,851	61,455	65,600	53,992	79,748	68,401	57,835	57,985	88,717	58,425
- ไช้เลือดออก	7,538	24,409	60,768	52,237	14,840	7,874	25,744	15,473	7,060	9,170	32,410	5,321	4,898	24,156	31,073	10,604
- มือ เท้า และปาก	9,217	7,771	14,594	9,810	10,066	19,012	39,589	11,243	15,746	18,248	28,213	7,982	8,894	19,247	31,518	7,207
- ไช้หวัดใหญ่	24,206	10,840	18,397	24,483	43,634	14,135	58,535	53,058	20,192	18,930	102,122	50,567	19,849	18,128	103,721	38,128
- บิด	1,804	1,956	1,774	1,508	1,820	1,841	1,887	1,178	1,416	1,501	1,146	784	1,132	965	741	561
- หัด	224	236	276	279	221	271	466	730	1,398	711	591	485	547	660	1,238	545
- ฉี่หนู	283	393	723	752	446	401	671	777	575	601	1,166	1,132	402	637	932	569
- ไช้สมองอักเสบ	164	144	178	146	179	187	231	175	251	210	211	143	182	231	200	132
- อหิวาตกโรค	2	2	4	100	41	2	7	1	2	2	2	2	-	2	2	1
- ไช้กาฬหลังแอ่น	4	6	9	6	6	5	4	2	5	9	8	6	1	9	3	7
- พิษสุนัขบ้า	1	1	2	1	4	2	5	2	1	4	2	4	7	3	3	2
2. ความมั่นคงทางสังคม																
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน) ^{3/}																
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ-การจราจรทางบก	9.69	9.59	8.06	8.88	14.56	12.49	15.16	23.53	22.75	20.26	19.30	25.44	26.10	25.72	22.75	27.09
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	5.35	5.86	4.70	9.41	8.26	7.89	7.43	7.16	6.81	6.97	6.85	6.48	6.55	6.77	6.08	6.59
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	16.06	16.58	15.89	25.53	23.63	22.11	24.76	23.84	18.94	21.25	22.12	21.05	19.17	19.55	20.18	20.29
- สัดส่วนคดียาเสพติด	70.48	50.76	45.27	77.22	80.57	75.09	87.42	98.81	96.30	94.07	110.98	113.86	118.75	138.03	132.62	137.98
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{5/}																
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,522	1,911	1,787	1,898	2,033	1,983	1,744	1,649	1,701	2,807	2,304	2,058	1,766	1,661	2,191	1,823
- กรณีสัญญา	632	753	742	748	727	795	509	606	548	1,380	928	851	660	795	1,072	664
- กรณีฉลาก	572	726	614	640	704	559	387	360	618	472	486	450	522	433	482	434
- กรณีโฆษณา	260	272	253	334	457	373	298	500	432	827	734	432	330	253	417	439
- กรณีกฎหมาย	4	1	1	-	25	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	54	159	177	176	120	244	550	183	103	128	156	325	254	180	220	286
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	12,293	12,300	12,865	12,250	11,666	10,555	12,438	12,670	12,071	12,681	9,432	11,127	11,082	14,879	13,684	12,859

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
1. คุณภาพของคน											
การมีงานทำ											
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{6/}	208,294	203,072	216,435	215,823	228,623	235,077	242,394	249,926	260,213	272,477	281,522
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{7/}	98.19	98.13	98.43	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	98.50	98.32	98.52
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{7/}	1.38	1.49	1.04	0.70	0.70	0.70	0.80	0.88	0.99	1.18	1.05
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน) ^{6/} (ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	508	605	521	383	347	274	256	273	275	303	292
สุขภาพ ^{8/}											
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	2,436	2,639	2,816	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)											
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	629	613	784	821	862	902	829	1,026	1,083	1,117	
- หัวใจ	750	793	845	936	955	887	845	1,012	1,027	810	
- เบาหวาน	676	736	793	849	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	
- ความดันโลหิต	861	981	1,059	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	47	50	57	64	63	83	79	92	95	98	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	20	26	31	34	35	43	45	55	58	61	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	61	61	56	60	54	46	39	44	42	42	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	46	49	57	61	62	60	51	72	76	90	
ประชากร											
อัตราส่วนภาวะพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{9/}	48.43	48.11	55.22	55.47	55.83	56.29	56.85	57.50	58.24	59.06	
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{10/}	20.43	17.88	16.37	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	
การศึกษา											
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{11/}											
- ประถมศึกษา	104.83	104.00	104.30	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.54	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	95.62	94.87	98.01	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.40	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	68.14	69.57	71.68	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.73	
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	60.47	56.21	46.21	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{12/}	8.0	8.1	8.2	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{13/}	8.8	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6
- ชาย	8.9	9.0	9.1	9.2	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5
- หญิง	8.7	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{13/}	4.4	4.4	4.6	4.7	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1
- ชาย	5.1	5.1	5.3	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7
- หญิง	4.0	3.9	4.1	4.2	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6
2. ความมั่นคงทางสังคม											
สถาบันครอบครัว											
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{14/}	98.86	99.70	99.78	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{15/}	63.97	63.18	63.08	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98		
หลักประกันทางสังคม											
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{16/}	99.16	99.47	99.36	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94
- ประกันสังคม	15.73	15.34	15.60	15.91	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47
-สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8.00	7.90	7.75	7.77	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.06	75.86	75.20	75.28	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	-	-	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94
- สิทธิอื่นๆ	0.37	0.37	0.81	1.00	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.84	0.53	0.64	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{17/}	24.65	24.53	25.11	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)											
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{18/}	18.20	16.90	11.90	14.15	11.84	11.29	9.99	9.89	10.61	13.49	12.29
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{18/}	52.80	51.40	45.80	39.76	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.55
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{18/}	106.00	93.70	88.90	78.88	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	80.90
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{18/}	320.00	371.60	416.40	539.91	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	538.81
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมด ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{4/}	14.06	13.57	12.62	11.77	19.98	20.37	17.52	19.03	20.02	17.95	

องค์ประกอบหลัก	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}											
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	4,504	6,818	6,574	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	11,236
- กรณีสัญญา	1,758	2,794	2,362	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191
- กรณีฉลาก	1,540	2,827	2,835	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871
- กรณีโฆษณา	892	1,072	1,354	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439
- กรณีกฎหมาย	-	-	-	5	38	624	69	6	37	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	314	125	23	117	15	76	131	566	1,097	712	940
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	16,808	34,804	53,341	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน											
พฤติกรรมในการบริโภค											
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	88.36	87.90	88.32	88.07	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	11.64	12.10	11.68	11.93	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	32.04	-	31.53	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	20.70	-	21.36	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน											
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{21/}	-	2.90	-	-	-	-	-	3.19	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมสิ่งพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	1.00	-	-	-	-	-	1.11	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	2.70	-	-	-	-	-	3.00	-	-	-
- การดูวีดีโอ	-	2.50	-	-	-	-	-	2.07	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	1.60	-	-	-	-	-	1.64	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	1.90	-	-	-	-	-	2.03	-	-	-
- การฟังสื่ออื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	1.26	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{22/}	10.96	12.33	13.80	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00
4. สิ่งแวดล้อม											
สารอันตราย											
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{23/}	29.40	39.64	79.96	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	n.a.	n.a.	
ขยะ											
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	23.93	24.11	24.22	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.39	
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	3.13	3.07	3.16	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	n.a.	
มลพิษทางอากาศ											
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มคก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{23/}	47.90	42.50	37.80	38.10	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29

ที่มา: 1/ 7/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2/ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3/ ข้อมูลสถิติคดีอาญาและอาชญากรรมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583 ประมวลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4/ กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกฤษฎีกา (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

6/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

8/ สถิติสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2556 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค

9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

11/ สถิติการศึกษานับยอ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

12/13/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

15/ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

18/ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากสำนักบริหารทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

20/ การสำรวจพฤติกรรมทางสุขภาพและการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554 และ 2557 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2547, 2552 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี

22/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. 2561. จำนวนผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2561. โครงการศึกษาแหล่งกำเนิดและแนวทางการจัดการฝุ่นขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2561. รายงานผลการจัดอันดับประเทศไทยในรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ประจำปี 2561.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2561. สถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2562. แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาเสพติด ปี 2562.
- ดวงมณี เลาวกุล. 2556. การกระจุกตัวของความมั่งคั่งในสังคมไทย.
- ดามร คาไทรย์. 2561. “มลพิษหมอกควันข้ามแดนอาเซียนกับการแก้ไขปัญหาด้วยข้อบังคับระดับท้องถิ่นไทย” วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2561).
- ธนาคารโลก. 2561. “THE HUMAN CAPITAL PROJECT”. 2018.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2561. สถิติสถาบันการเงิน.
- มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (มพบ.). 2561. รายงานสถานการณ์ผู้บริโภคประจำปี 2561.
- ศูนย์ข้อมูลข้อเสนอแนะ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2561. สถิติคดีจราจรทางบก ตุลาคม-ธันวาคม 2561.
- _____. 2561. สถิติคดีอาญา ตุลาคม-ธันวาคม 2561.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่. 2562. สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2562.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2562. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และบุหรี่ย. 2556. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556.
- _____. 2560. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2560.
- _____. 2560. สถิติปัญหาสุขภาพของประเทศไทย.
- _____. 2561. รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลปีที่ 4.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2561. การรับเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภค.
- สำนักงานประกันสังคม. 2561. จำนวนผู้ประกันตนของประกันสังคมจำแนกตามประเภท.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2561. “จำนวนผู้ป่วยในกับอัตราป่วยต่อประชากร 100,000 คน รวมทุกการวินิจฉัยโรค จำแนกตามสาเหตุการป่วย 298 กลุ่มโรค”. 2561. สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2560. “จำนวนและอัตราตายต่อประชากร 100,000 คน จำแนกตามเพศและสาเหตุตามตารางการตายทั่วไปของบัญชีจำแนกโรกระหว่างประเทศฉบับแก้ไขครั้งที่ 10 พ.ศ. 2556-2560”.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561. ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.
- _____. 2561. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.
- _____. 2561. บทสรุปผู้บริหาร การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสุบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. 2560. จำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ จำแนกตามประเภทของบุคลากรทางการแพทย์.
- สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2561. สถานการณ์โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2562. กรมควบคุมโรค เผยแพร่พยากรณ์โรคฯ ฉบับที่ 192 (วันที่ 6-12 มกราคม 2562) “เดือนช่วงนี้ฝนตกในหลายพื้นที่ ขอให้ประชาชนระมัดระวังโรคไข้ปวดข้อยุงลายและไข้มาลาเรีย 3 เก็บ ป้องกัน 3 โรค”.
- องค์การอนามัยโลก. 2561. “Global Status Report on Road Safety 2018”.
- _____. 2561. “Noncommunicable Diseases (NCD) Country Profiles 2018”.
- CEIC. 2017. Household Debt: % of GDP.
- Credit Suisse. 2018. Global Wealth Report 2018.
- <http://www.searo.who.int/thailand/areas/roadsafety/en/>. “Strengthening Road Safety in Thailand”.
- Solt, Frederick. 2016. The Standardized World Income Inequality Database.
- United Nations Development Programme (UNDP). 2007. Human Development Report 2007/2008.
- World Bank. 2016. Thailand Systematic Country Diagnostic.

